Co-funded by the European Union

„Revive & Thrive": noorte kaasamine kogukonna ruumide ümberkujundamisse

NOORED, HOOLETUKS JÄETUD AVALIKUD RUUMID JA NENDE VAJALIK TOETUS

Tööpakett 2

Uuringuaruanne: sihtgrupi vajaduste kindlaksmääramine ja analüüs

Erasmus+ suutlikkuse suurendamine noorsoovaldkonnas · Projekt 101246596

Partnerid: Solidarity Tracks (Kreeka, koordinaator) · MI-HI (Egiptus, WP2 juht) · Lähis-Ida Tehnikaülikool – METU (Türgi) · Support Youth Leaders (Jordaania) · VitaTiim (Eesti) · Tuneesia kujutava kunsti föderatsioon (Tuneesia)

Kaasrahastatud Euroopa Liidu poolt. Esitatud seisukohad ja arvamused on siiski ainult autorite omad ega pruugi tingimata kajastada Euroopa Liidu või Euroopa Hariduse ja Kultuuri Täitevasutuse (EACEA) seisukohti.
Ei Euroopa Liit ega toetust andev asutus ei vastuta nende eest.

Kokkuvõte

Käesolevas aruandes esitatakse projekti „Revive & Thrive“ 2. tööpaketi (WP2) vajaduste hindamise tulemused. 2026. aasta mais ja juunis kogusid partnerid Egiptuses, Eestis, Kreekas, Jordaanias, Tuneesias ja Türgis andmeid veebipõhise noorteküsitluse kaudu (analüütiline valim N = 289 15–30-aastast noort), 29 poolstruktureeritud intervjuu kaudu noorsootöötajate, mentorite, koordinaatorite, sidusrühmade ja (Jordaanias) noorte vabatahtlikega ning fookusgruppide kaudu noortega viies kuuest riigist. Analüüs on üles ehitatud kuue peamise uurimisküsimuse (RQ1–RQ6) ümber järgmiselt:

- **RQ1**. Kuidas noored tajuvad oma kogukondades hooletusse jäetud avalikke ruume ja milliseks nad sooviksid, et need muutuksid?
- **RQ2.** Kui valmis on noored osalema hooletusse jäetud ruumide ümberkujundamises ja mis neid motiveerib?
- **RQ3.** Millised takistused takistavad noorte osalemist ja kuidas need erinevad vähemate võimalustega noorte puhul?
- **RQ4.** Milliste institutsiooniliste ja õiguslike takistustega seisavad silmitsi noorte juhitud algatused ning kuidas saaks parandada koostööd ametiasutustega?
- **RQ5.** Millist koolitust ja juhendamist vajavad noored ja noorsootöötajad?
- **RQ6.** Kuidas tuleks kujundada digitaalseid õppevahendeid, et kaasata noori ja hoida neid kaasatuna?

Käesolev aruanne on koostatud selleks, et aidata projekti elluviijatel teha otsuseid õppevahendite (WP3), noorsootöötajate koolituste (WP4) ja noorte juhitud algatuste toetamise (WP1) kohta. Koos käesoleva analüütilise aruandega on loodud interaktiivne uurimistulemuste paneel, mis on kättesaadav aadressil: **https://report.e-rescue.eu**

Peamised järeldused

- **Hooletusse jäetud ruumid on osa igapäevaelust ja neid tõlgendatakse institutsionaalse hooletussejätmise märgina (RQ1).** Iga kümnes vastaja (40,1%) puutub hooletusse jäetud ruumidega kokku sageli või mitu korda päevas. Kõige levinum reaktsioon on, et „ametivõimud ei hooli meie piirkonnast“ (56,4%), millele järgneb tunne, et „minu põlvkonna potentsiaal on raisatud“ (48,1%). Ainult 54,3% vastanutest on oma naabruses alati juurdepääs turvalisele avalikule ruumile; Egiptuses on see näitaja 35,6%.
- **Soov osaleda on suur, kuid see tugineb altruismile ja on habras (RQ2).** 83,0% osaleks hooletusse jäetud ruumi ümberkujundamises ja 76,5% tunneb vastutust oma naabruskonna eest. Peamine motiiv on naabruskonna parandamine (65,7%). Siiski usub vähem kui pool (48,1%) neist, et nende hääl võib kohalikke otsuseid mõjutada.
- **Suurim lõhe valitseb kavatsuse ja suutlikkuse vahel (RQ2, RQ4).** Ainult 5,5% teab täpselt, millise asutusega tuleb ühendust võtta avaliku ruumi kasutamiseks, 60% ei tea üldse, kuidas taotleda ajutise kasutamise luba, ja vaid umbes iga kümnes tunneb end kindlalt kõigi nelja mõõdetud õiguslik-haldusliku ülesande puhul. Isiklikult hinnatud õiguslik-halduslik oskusteave oli

tugevaim korrelatsioon sellega, et inimene usub oma hääle tähtsusesse ($\rho = 0{,}41$), isegi pärast riigi ja taustategurite kontrollimist.

- **Takistused on pigem praktilised ja institutsionaalsed kui motivatsioonilised (RQ3, RQ4).** Nende 29,8% hulgas, kes mainisid isiklikke takistusi, olid kõige sagedasemad rahaliste vahendite puudumine (45,3%) ning teadmatus, kuidas osaleda, või kutsumata jäämine (41,9%). Noored, kes ei õpi ega tööta, teatasid madalast enesekindlusest kolm kuni viis korda sagedamini kui õppivad või töötavad eakaaslased. Õiguslike tagajärgede või trahvide hirm nimetati kõige sagedamini suurimaks institutsiooniliseks takistuseks (35,6%). Intervjuudes ja fookusgruppides kerkis kõigis riikides esile, et algatused takerduvad just planeerimisest loa saamiseni ulatuvas etapis.
- **Noored soovivad praktilist, sotsiaalset ja segaõpet (RQ5, RQ6).** Õppevisiite (79,2% osaleks tõenäoliselt), eakaaslastega õppimist (75,8%), praktilisi harjutusi ja näost-näkku toimuvaid töötubasid (mõlemad 74,4%) eelistatakse veebiseminaridele ja tehisintellekti-chatbotidele (57%). Kõige enam vajatakse abi õigus- ja lubadealaste küsimustega (68,2%) ning rahastamise ja eelarvestamisega (62,3%). Noorsootöötajad tunnevad end pedagoogiliselt kindlalt, kuid leiavad, et neil puudub piisav ettevalmistus eelarvestamise, riskide ja vastutuse, lubade ning ametiasutustega suhtlemise valdkonnas.
- **Digitaalsed vahendid peavad olema eelkõige mobiilseadmetele kohandatud, kerged ja inimese poolt toetatud (RQ6).** 84,4% õpib peamiselt nutitelefonil ja 42,6% ei kasuta õppimiseks sülearvutit. Hinnatud rakenduse funktsioonid on oma algatuse edendamine, sõnumite vahetamine mentoritega, teated, mitmekeelne tugi ja ruumide kaart. Suhtumine tehisintellekti chatbotisse on segane: seda tervitatakse samm-sammulise kontrollnimekirjana ja lubade navigaatorina, kuid mitmed fookusgrupid eelistasid selgesõnaliselt inimeste ja eakaaslaste toetust.
- **Riikidevahelised erinevused on suuremad kui soolised või taustarühmade vahelised erinevused.** Kõige olulisemad erinevused esinesid riikide vahel (näiteks turvalisuse, motivatsiooni, eelistatud õppevormide ja digitaalse juurdepääsu osas). Soolised erinevused olid väikesed. Naised ei teatanud, et tunneksid end hooletusse jäetud kohtades meestest ebaturvalisemalt (34,4% vs 39,4%).

Prioriteetsed soovitused

- **WP3:** Teha teemast „kuidas kasutada avalikku ruumi minu riigis seaduslikult ja ohutult“ e-õppe lühijuhiste ja kursuste selgroog, mis hõlmab kuut riigipõhist juhendit, malle ja kontrollnimekirju, mida pakutakse 60–90-sekundiliste videotena ning allalaaditavate kontrollnimekirjadena.
- **WP3:** Luua kerge, mobiilseadmetele suunatud, mitmekeelne rakendus, mille keskmes on algatuste avaldamine, suhtlus mentoritega ja kaart; paigutada tehisintellekti-chatbot valikulise navigaatorina, millel on selge üleminek inimmentoritele.
- **WP4:** Koolitada noorsootöötajaid noorte ja omavalitsuste vahelisteks vahendajateks, pöörates esmajärjekorras tähelepanu lubadele, riskihindamisele ja kindlustusele, mikroeelarvestamisele ning konfliktide vahendamisele, kasutades selleks praktilisi ja eakaaslaspõhiseid meetodeid.
- **WP1:** Alustada noortealgatusi madala riskiga ja hästi nähtavate „kiirete võitudega”, anda mitteametlikele rühmadele partnerorganisatsiooni kaudu õiguslik kaitse ning jõuda vähemate võimalustega noorteni isiklike kutsete, kulude katmise ja tunnustatud rollide kaudu.
- **WP5 ja partnerid:** Paluda igalt omavalitsuselt nimetada noorte kontaktisik, koostada üheleheküljeline juhend avaliku ruumi kasutamiseks, luua kiirmenetlus madala riskiga ajutiseks kasutamiseks ning korraldada regulaarselt noorte ja ametivõimude ümarlauakohtumisi.

Sisukord

Kokkuvõte 2

Sissejuhatus 5

Projekti kontekst 5

Käesoleva aruande eesmärk 5

Uurimiseesmärk ja uurimisküsimused 5

2. Meetod 7

Uuringu ülesehitus 7

Vahendid 7

Osalejad 7

Protseduur ja eetika 10

Andmete analüüs 10

3. Tulemused 12

RQ1: Kuidas noored tajuvad hooletusse jäetud avalikke ruume 12

RQ2: Osalemisvalmidus ja -motivatsioon 15

RQ3: Osalemise takistused 18

RQ4: Institutsionaalsed ja õiguslikud takistused 21

RQ5: Koolitus- ja juhendamisvajadused 25

RQ6: Digitaalsete õppevahendite kujundamine 27

4. Arutelu 32

Integreeritud tõlgendus 32

Riikide profiilid 32

5. Soovitused 34

6. Piirangud 36

7. Kokkuvõte 37

Viited 38

Lisa A: Uurimisküsimused ja andmeallikad 39

Lisa B: Riikide võrdlus hindamisskaala küsimuste osas 40

Lisa C: Avatud küsimustele antud vastuste kodeerimine 41

Lisa D: Küsitluse vastajate poolt nimetatud GIS-kaardi kandidaatpaigad 43

Lisa E: Noorte küsitlus – lõplik ingliskeelne versioon 44

Lisa F: Kvalitatiivne uurimus: huvirühmade ja ekspertide intervjuude juhend 57

Lisa G: Noorte fookusgrupi arutelu juhend 60

Sissejuhatus

Projekti kontekst

„Revive & Thrive“ on Erasmus+ noorsoovaldkonna suutlikkuse suurendamise projekt (november 2025 – oktoober 2028), mille raames antakse noorsootöötajatele pedagoogilisi ja tehnilisi oskusi, et kaasata noori – sealhulgas vähem võimalustega noori ja hariduses, tööhõives või koolituses mitteosalevaid noori (NEET) – mahajäetud või hooletusse jäetud avalike ruumide taaselustamisse. Projekt tugineb varasemale RESCUE-algatusele ja laiendab selle lähenemisviisi Egiptusele, Eestile, Jordaaniale, Tuneesiale ja Türgile. Kogu partnerlusvõrgustiku raames koolitatakse projekti raames 24 noorsootöötajat e-mentoriteks, luuakse e-õppe materjale, e-kursusi, õppevideoid, mobiilirakendust, tehisintellekti toetavat õppeplatvormi, GIS-kaarti ja interaktiivset juhendit ning toetatakse vähemalt kahte kuni kolme noorte juhitud kodanikualgatust iga partnerkogukonna kohta.

Tööpakett 2 (Sihtrühma vajaduste kindlaksmääramine ja analüüs), mida juhib MI-HI (Egiptus), pakub nende tegevuste jaoks tõendusmaterjali. Selle tulemuste eesmärk on kujundada tööpaketi 3 õppevahendite sisu ja vormi, kaht tööpaketi 4 koolituskursust (Tuneesias ja Kreekas) ning tööpaketi 1 raames noortealgatuste juhendamist, samuti luua alus hilisemaks hindamiseks.

Käesoleva aruande eesmärk

Käesolevas aruandes esitatakse töökomplekti 2 vajaduste hindamise tulemused. Aruandes on koondatud noorte küsitluse, intervjuude ja fookusgruppide tulemused kõigist kuuest partnerriigist ning neid analüüsitakse konkreetse uurimiseesmärgi ja kuue uurimisküsimuse alusel. Küsitluse tulemusi võrreldakse riikide ja elanikkonnarühmade lõikes, kasutades sobivaid statistilisi teste ja mõju suuruseid, ning kvalitatiivseid tulemusi kasutatakse nende tulemuste selgitamiseks ja süvendamiseks. Iga uurimisküsimuse puhul tõlgendatakse tulemused konkreetseteks järeldusteks projekti elluviijatele ning aruanne lõpeb soovitustega iga tööpaketi kohta.

Uurimiseesmärk ja uurimisküsimused

Uurimiseesmärk oli uurida, kuidas noored (15–30) Egiptuses, Eestis, Kreekas, Jordaanias, Tuneesias ja Türgis tajuvad hooletusse jäetud avalikke ruume, mis neid motiveerib ja mis takistab neid neid ruume ümber kujundamast, milliste institutsionaalsete ja õiguslike takistustega nad ja neid toetavad noorsootöötajad silmitsi seisavad ning millist koolitust, juhendamist ja digitaalset tuge nad vajavad – et anda alus projekti õppevahendite (WP3), noorsootöötajate koolituste (WP4) ja noorte ning ametiasutuste koostöö kavandamiseks. Uuringut suunasid kuus uurimisküsimust:

- **RQ1.** Kuidas noored tajuvad oma kogukondades hooletusse jäetud avalikke ruume ja milliseks nad sooviksid neid muuta?
- **RQ2.** Kui valmis on noored hoolitsemata ruumide ümberkujundamises osalema ja mis neid motiveerib?
- **RQ3.** Millised takistused takistavad noorte osalemist ja kuidas need erinevad vähemate võimalustega noorte puhul?
- **RQ4.** Milliste institutsiooniliste ja õiguslike takistustega seisavad silmitsi noorte juhitud algatused ning kuidas saaks parandada koostööd ametiasutustega?

- **RQ5.** Millist koolitust ja juhendamist vajavad noored ja noorsootöötajad?
- **RQ6.** Kuidas tuleks kujundada digitaalseid õppevahendeid, et kaasata noori ja hoida neid kaasatuna?

Iga uurimisküsimus jagati omakorda alaküsimusteks, mis vastavad otseselt küsitluse küsimustele, intervjuuküsimustele ja fookusgrupi harjutustele (lisa A). Kõiki küsitlustulemusi võrreldakse riikide vahel ning vajaduse korral soo, vanuserühma, hariduse ja tööhõive staatuse ning noorte enda poolt teatatud vähemate võimalustega olukordade alusel.

2. Meetod

Uuringu ülesehitus

Uuringus kasutati konvergentseid paralleelseid segameetodeid (Creswell & Plano Clark, 2018). Riikidevahelisest noorte uuringust saadud kvantitatiivsed andmed ning intervjuudest ja fookusgruppidest saadud kvalitatiivsed andmed koguti samal ajavahemikul, analüüsiti eraldi ja integreeriti seejärel iga uurimisküsimuse puhul. Uuring annab laia ülevaate ja võimaldab rühmadevahelisi võrdlusi; intervjuud lisavad praktikute perspektiivi institutsionaalsetele ja pedagoogilistele küsimustele; ning fookusgrupid uurivad põhjalikult noorte mõttekäiku, prioriteete ja ettepanekuid.

Uuringuvahendid

Noorte uuring sisaldas 48 küsimust üheksas jaotises: demograafia; juurdepääsu- ja osalustõkked; hüljatud ruumide tajumine; kodanikuosalus ja motivatsioon; institutsioonilised hõõrdumised ja õigusalane kirjaoskus; mentorlus, oskused ja õppevormid; digitaalsed funktsioonid; digitaalne pedagoogika ja mängustamine; ning tulevikuväljavaated. Enamik küsimusi oli suletud (ühe valikuvõimalusega, mitme valikuvõimalusega, 5-punktilised hindamisskaalad ja üks järjestamisülesanne); neli küsimust olid avatud. Küsitlus viidi läbi veebis araabia, inglise, türgi, kreeka ja vene keeles.

Huvirühmade ja ekspertide intervjuude juhend sisaldas 19 küsimust (15 põhiküsimust) kolme teema kohta: institutsioonilised takistused, psühholoogiline omandiõigus ja digitaalne pedagoogika. Igal partneril paluti intervjueerida kahte noorsootöötajat, projekti koordinaatorit, mentorit ja noortega otseselt töötavat huvirühma esindajat. **Fookusgrupi pakett** kirjeldas kahte 90–120-minutilist sessiooni riigi kohta, milles osales 8–10 noort: FG1 käsitles kohalikku tegelikkust, motivatsiooni ja takistusi (sh kaardistamisülesanne ja takistuste järjestamise ülesanne) ning FG2 käsitles teekonda ideest tegevuseni, mentorlust ja digitaalseid vahendeid (sh teekonna kaardistamine ja funktsioonide hääletamine).

Osalejad

Uuringu valim

Küsitluse toorfail sisaldas 325 täidetud vastust, mis esitati ajavahemikus 3. maist kuni 3. juunini 2026. Vastavalt projekti sihtrühmale jäeti välja 36 vastajat, kes olid nooremad kui 15 või vanemad kui 30, mistõttu jäi analüüsitavaks valimiks $N = 289$. Kaks vastajat, kes olid valinud vastusevariandi „Muu", kuid kirjutasid vastuseks „Jordaania" ja „Tuneesia", kodeeriti ümber vastavalt nendele riikidele. Kuuseteist vastajat elasid väljaspool kuut partnerriiki (peamiselt teistes ELi liikmesriikides); nad on kaasatud kõigisse üldtulemustesse, kuid mitte riikidevahelistesse võrdlustesse. Tabel 1 ja joonis 1 kirjeldavad valimit.

Tabel 1

Uuringu valimi tunnused riikide kaupa

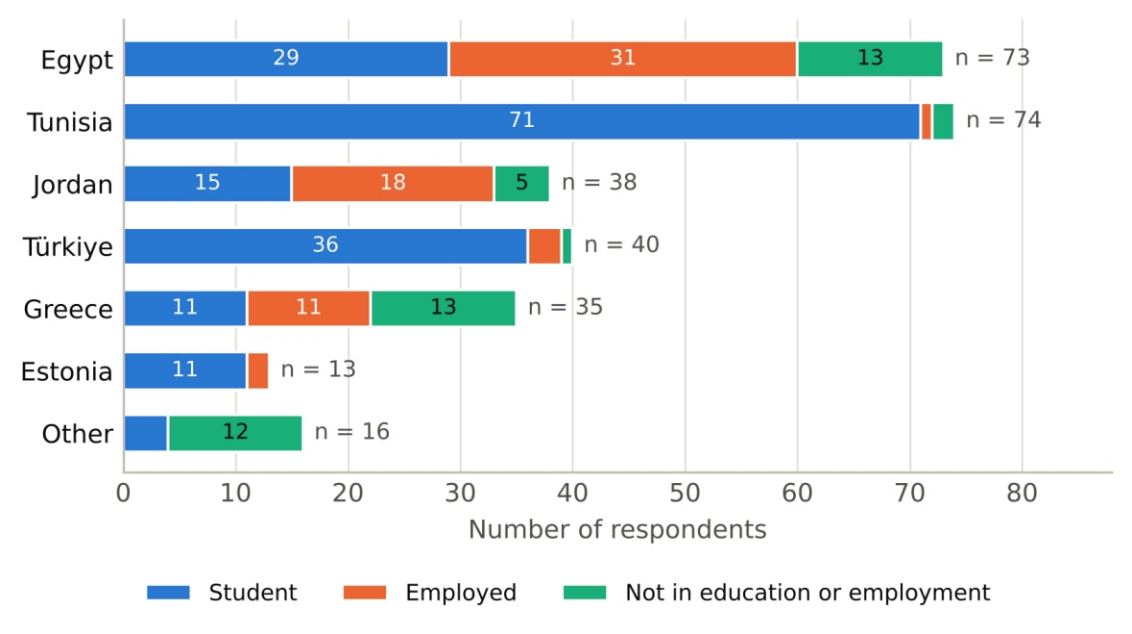
Riik	n	Vanus M (SD)	Naised %	Õpilased %	Töötavad %	Ei õpi ega tööta %	Vähem võimalusi %	Majanduslikud raskused %
Egiptus	73	23,0 (3,8)	60	40	42	18	64	48
Tuneesia	74	22,5 (2,2)	82	96	1	3	62	57
Jordaania	38	23,6 (1,9)	63	39	47	13	50	39
Türgi	40	21,8 (2,7)	60	90	8	2	68	62
Kreeka	35	23,0 (3,0)	60	31	31	37	51	29
Eesti	13	21,6 (4,3)	54	85	15	0	54	23
Muu	16	22,8 (1,6)	50	25	0	75	38	31
Kokku	289	22,7 (2,9)	65	61	23	16	59	47

Märkus. Staatus tuletati valikvastustega küsimusest: vastajad, kes olid üliõpilased, liigitati üliõpilasteks; töötavad mitteüliõpilased liigitati töötavateks; kõik ülejäänud liigitati hariduses ega töötavateks. „Vähem võimalusi“ = teatas vähemalt ühest seitsmest olukorrast (majanduslikud raskused, elamine maapiirkonnas või eraldatud piirkonnas, sisserändaja- või pagulastaust, puue või tervisepro bleemid, sotsiaalsed või pereprobleemid, haridusraskused, diskrimineerimine); 22 vastajat, kes eelistasid mitte vastata või ei andnud vastust, on sellest rühmamuutujast välja jäetud.

Valim koosnes peamiselt naistest (65,4%; mehed 34,3%, mittebinaarsed 0,3%), kelle keskmine vanus oli 22,7 aastat (*SD* = 2,9). Kümnest vastajast kuus (61,2%) olid üliõpilased, 22,8% töötasid ja 15,9% ei õppinud ega töötanud; vaid 13 vastajat (4,5%) määratlesid end selgesõnaliselt NEET-noorteks. Rohkem kui pooled (58,8%) teatasid vähemalt ühest olukorrast, mis oli seotud vähemate võimalustega, kõige sagedamini majanduslikest või rahalistest raskustest (46,7%), sotsiaalsetest või perega seotud probleemidest (23,2%) ning elamisest maapiirkonnas või eraldatud piirkonnas (13,5%). Rändaja- või pagulastaust (4,5%) ning puue või tervisepro bleemid (1,0%) olid haruldased. Riikide valimite koosseis erineb märkimisväärselt: Tuneesia, Türgi ja Eesti valimid koosnevad peaaegu täielikult üliõpilastest, samas kui Egiptuse, Jordaania ja Kreeka valimites on palju töötavaid ja õpingutega mitteseotud noori. See on oluline riikidevaheliste erinevuste tõlgendamisel, sest mõned neist võivad peegeldada pigem seda, keda uuring hõlmas, kui riiki ennast.

Joonis 1

Uuringu valimi koosseis riigi ja haridus-/tööhõivestaatuse järgi

Märkus. N = 289. Tulbad näitavad vastajate arvu; tulbade sees olevad märkused näitavad viiest või enamast inimesest koosnevaid rühmi.

Kvalitatiivne valim

Tabelis 2 on kokku võetud kvalitatiivsed andmed. Kokku viidi läbi 29 intervjuud (viis igas riigis, välja arvatud Eestis, kus viidi läbi neli intervjuud). Viies riigis olid intervjueeritavad praktikutest (noorsootöötajad, mentorid, koordinaatorid, vabaühenduste juhid, õpetajad ja kunstnikud), kellel oli 2–25 aastat kogemust. Jordaanias olid kõik viis intervjueeritavat pigem noored vabatahtlikud ja üliõpilased kui praktikutest töötajad. Noortega fookusgrupiarutelud toimusid Egiptuses, Kreekas, Jordaanias, Tuneesias ja Türgis; Eestis fookusgrupiarutelusid ei korraldatud. Fookusgrupiarutelude kohta esitatud andmed olid erinevad: Egiptuses ja Jordaanias dokumenteeriti osalejate arv, samas kui Kreekas, Tuneesias ja Türgis esitati temaatilised kokkuvõtted ilma osalejate arvuta.

Tabel 2

Kvalitatiivsete andmete ülevaade riikide kaupa

Riik	Intervjuud	Fookusgrupid	Dokumenteerimine ja märkused
Egiptus	5: vabaühenduse asutaja, kaks noorsootöötajat, projektikoordinaator (linnaplaneerija), kogukonna mentor; 5–22 aastat kogemust	2 töötuba, kumbki 10 osalejat (17–28 aastat; õpilased, naabruskonna noored, NEET-noored)	Transkriptsioonid (araabia/inglise keeles); üks intervjuu märkmetena; fookusgrupi harjutuste tulemused koos arvudega
Tuneesia	5: kunstnikud, ülikooli professor, õpetajad, endine skautide juht; 8–15 aastat kogemust	Kokkuvõte Tunise ja Bizerte kohta (neli piirkonda); osalejate arvu ei ole esitatud	Viimistletud kokkuvõtted; takistuste järjestus ilma arvudeta
Jordaania	5: noored vabatahtlikud/õpilased (mitte praktiseerijad)	2 fookusgrupi arutelu: 7 osalejat (Irbid, Amman, Mafraq, Aqaba) ja 5 noort naist (Amman)	Peaaegu identsed intervjuuküsimused; fookusgruppide jaotust ei ole esitatud; järjestused/hääled ilma arvudeta

Riik	Intervjuud	Fookusgrupid	Dokumenteerimine ja märkused
Türgi	5: koordinaator (akadeemik), üliõpilaste mentor, ürituste korraldaja, kaks üliõpilasklubi juhti; 2–17 aastat kogemust	Esimene fookusgrupp, teine fookusgrupp ja laiendatud üliõpilaste konsultatsioon METU-s; osalejate arvu ei ole esitatud	Temaatiline kokkuvõte; peamiselt üliõpilased
Kreeka	5: keskkonnahariduskeskuse juhataja, õpetaja, mentor/noorsootöötaja, vabaühenduse juht, koordinaator	2 fookusgrupi arutelu (Lefkada); osalejate arvu ei ole esitatud (≈8 hääletajat fookusgrupis 2)	Kirjalikud vastused; fookusgrupis 2 toimus hääletus koos häälte loendamisega
Eesti	4: koordinaator, mentor, noorsootöötaja, huvirühm (Narva)	Puudub	Noorte otsest häält ei ole; riiklik aruanne põhineb neljast intervjuust kolmel

Märkus. Iga partner esitas ka riikliku aruande, milles on kokku võetud tema intervjuud. Profiilid on esitatud partnerite poolt edastatud kujul.

Menetlus ja eetika

Partnerid levitasid küsitlust oma võrgustike, partnerorganisatsioonide, koolide ja ülikoolide, sotsiaalmeedia ja kohalike ürituste kaudu. Osalemine oli vabatahtlik ja anonüümne; 15–17-aastased vastajad kinnitasid vanemate nõusolekut. Intervjuude ja fookusgruppide osalejad allkirjastasid informeeritud nõusoleku vormid. Käesolevas aruandes ei kasutatud isikut tuvastavaid metaandmeid (IP-aadresse, viitavad URL-aadresse) ning tsitaadid on märgitud ainult riigi ja rolli järgi. Mõned partnerite esitatud intervjuufailid sisaldavad osalejate täisnimesid; neid tuleks hoida turvaliselt ja mitte avaldada.

Andmete analüüs

Uuringuandmed. Kõigi küsimuste puhul arvutati kirjeldavad statistilised näitajad (protsendid, keskmised ja standardhälbed). Valikvastustega küsimuste puhul viitavad protsendid kõigile vastajatele, kui ei ole märgitud teisiti. Rühmadevahelisi erinevusi kategooriliste küsimuste puhul testiti Pearsoni hi-ruut-testiga, kasutades mõju suuruse näitajana Craméri *V*-väärtust (≈ 0,10 väike, ≈ 0,30 keskmine, ≈ 0,50 suur; Cohen, 1988). Hindamisskaalasid käsitleti ordinaalsetena ja võrreldi *Mann-Wh*itney U-testidega (efekti suurus: järjestuse biseriaalne korrelatsioon, rrb; Kerby, 2014) või *Kruskal-Wallis* H-testidega (efekti suurus: ε^2; Tomczak & Tomczak, 2014). Riikidevahelised võrdlused hõlmavad ainult kuut partnerriiki; arvestades Eesti väikest alavalimit (n = 13), tuleks Eesti protsendimäärasid tõlgendada ettevaatusega. Kuna teostati palju teste, korrigeeriti p-väärtusi iga rühmitusmuutuja piires Benjamini-Hochbergi valeavastuste määra meetodi abil (Benjamini & Hochberg, 1995); tulemusi peetakse usaldusväärseks, kui korrigeeritud väärtus q oli alla 0,05. Neli õiguslik-halduslikku enesehinnangut ühendati õigusliku oskusteabe indeksiks (Cronbachi α = 0,91). Mitme muutuja regressiooni (heteroskedastilisusele vastupidavate standardvigadega) ja logistilist regressiooni kasutati selleks, et kontrollida, kas seosed püsivad ka pärast riigi, soo, vanuse, staatuse, vähemvõimalustega olukorra ja varasema vabatahtliku tegevuse kontrollimist.

Andmete analüüs teostati avatud lähtekoodiga statistilise tarkvara „R“ abil.

Andmete kvaliteet. Küsimustiku täitmise mediaanaeg oli 13,2 minutit. Kakskümmend neli vastajat (8,3%) andsid mõlema suure hindamisskaala (õppevormid ja rakenduse funktsioonid) kõikidele küsimustele identsed vastused, neist 13 Jordaanias; sellised vastusmustrid võivad viidata madalale kaasatusele. Need olid

jätati peamisse analüüsi kaasa ning kõik peamised tulemused arvutati uuesti ilma nendeta (tundlikkusanalüüs). Tulemused muutusid vaid ühes aspektis, millest on juttu punktis 3.4. Marsruutimisvea tõttu näidati küsimust osalemata jätmise peamise põhjuse kohta vaid neile 21 vastajale, kes ütlesid, et nad ei kavatse osaleda; seetõttu on seda käsitletud vaid kirjeldavalt.

Avatud vastused. Nelja avatud küsimust (hüljatud ruumi ideaalne funktsioon, konkreetne taastatav ruum, esimene küsimus tehisintellekti mentorile ja kõige olulisem muudatus, mida kohalik omavalitsus võiks teha) loeti läbi originaalkeeles ja kodeeriti induktiivselt igaühe puhul 8–11 kategooriasse; ühe vastuse kohta oli lubatud kuni kaks koodi (lisa C).

Kvalitatiivsed andmed. Intervjuude transkriptsioone või kokkuvõtteid, fookusgruppide kokkuvõtteid ja riiklikke aruandeid kodeeriti deduktiivselt vastavalt uurimisküsimustele RQ1–RQ6 ja kolmele intervjuu alustalale, millele järgnes induktiivne temaatiline analüüs iga koodi raames (Braun & Clarke, 2006). Iga riik kodeeriti esmalt eraldi; seejärel võrreldi teemasid riikide vahel ja trianguleeriti neid uuringu tulemustega. Väiteid, mis esinesid ainult riiklikes aruannetes, kuid mitte neile aluseks olevates intervjuudes, ei kasutatud.

3. Tulemused

Tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa. Igas jaotises esitatakse esmalt uuringu tulemused, seejärel intervjuude ja fookusgruppide tulemused ning lõpetuseks järeldused projekti elluviijatele.

Uurimisküsimus 1: Kuidas noored tajuvad hooletusse jäetud avalikke ruume

Kokkupuude hooletusse jäetud ruumidega

Hooletusse jäetud ruumid on noorte ümbruse tavapärane osa. Neljandik vastanutest (40,1%) puutub nendega kokku sageli (30,4%) või mitu korda päevas (9,7%) ning veel 39,4% mõnikord; ainult 3,8% ei puutu nendega kunagi kokku. Enamik vastajaid hindas, et nende naabruses on üks kuni kolm hooletusse jäetud avalikku ruumi (64,0%), veerand neljast kuni kuue (24,3%) ja 11,6% rohkem kui kuus. Kokkupuude erines riigiti, $H(5) = 28{,}89$, $p < 0{,}001$, $\varepsilon^2 = 0{,}09$: see oli kõrgeim Egiptuses (M = 3,68 skaalal 1–5) ja Tuneesias (M = 3,42) ning madalaim Eestis (M = 2,69), Türgis (M = 2,85) ja Jordaanias (M = 2,89). Noored, kes teatasid vähem võimalusi pakkuvatest olukordadest, kohtasid hooletusse jäetud ruume sagedamini kui nende eakaaslased (M = 3,42 vs. 3,00), U = 10 308, $p <$ 0,001, rrb = 0,25, ning hindasid sagedamini, et nende läheduses on rohkem kui kuus sellist ruumi (17,1% vs. 3,4%).

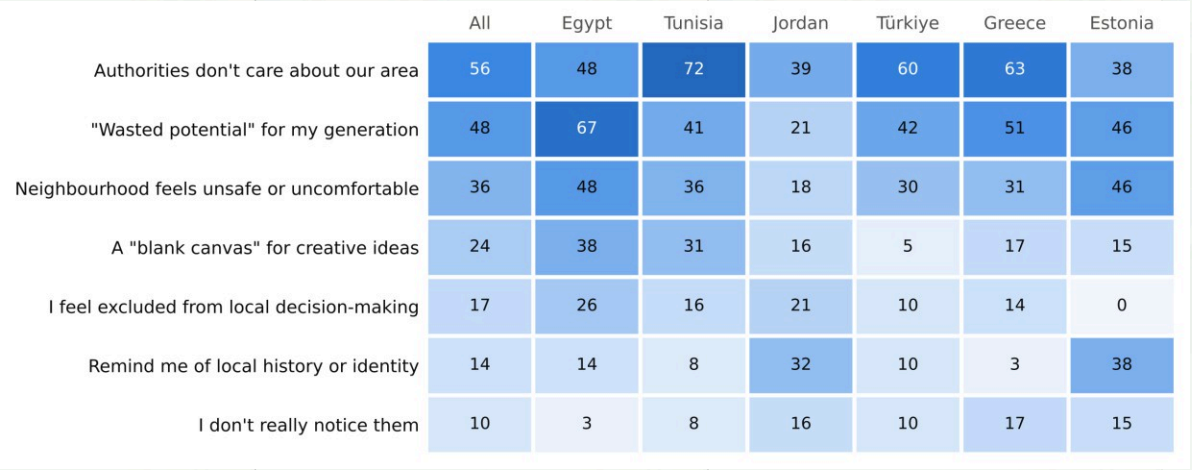
Noorte uuringus tuvastatud hooletusse jäetud kohad on näha **selle lingi** kaudu.

Kuidas hüljatud kohad noortele mõjuvad

Hooletusse jäetud ruumide puhul domineerib pigem poliitiline kui esteetiline tõlgendus (joonis 2). Rohkem kui pool vastanutest (56,4%) ütles, et need ruumid tekitavad neis tunde, et „ametivõimud ei hooli meie piirkonnast", ja peaaegu pool (48,1%) näeb neis „minu põlvkonna raisatud potentsiaali". Umbes kolmandik (36,0%) ütles, et need tekitavad naabruskonnas ebaturvalise või ebamugava tunde, samas kui veerand (24,2%) suhtus neisse positiivselt, nägemata neis „tühja lõuendit" loominguliste ideede jaoks. Riikidevahelised erinevused olid mõõdukad: Egiptuse vastajad nägid neis kõige sagedamini raisatud potentsiaali (67,1%) ja tühja lõuendit (38,4%), Tuneesia vastajad tundsid kõige sagedamini, et võimud ei hooli (71,6%), ning Jordaania ja Eesti vastajad seostasid neid ruume sagedamini kohaliku ajalooga või identiteediga (vastavalt 31,6% ja 38,5%). Naiste ja meeste vahel ei olnud erinevusi ebaturvalisuse tunnetamises (34,4% vs 39,4%), $\chi^2(1, N = 288) = 0{,}70$, $p = 0{,}401$.

Joonis 2

Kuidas hüljatud kohad mõjutavad noorte tundeid, üldiselt ja riikide kaupa (%)

Märkus. Võimalikud on mitu vastust (kuni kolm). „Kõik" hõlmab vastajaid väljaspool kuut partnerriiki (N = 289); riikide veergudes n = 73 (Egiptus), 74 (Tuneesia), 38 (Jordaania), 40 (Türgi), 35 (Kreeka), 13 (Eesti). Tumedad lahtrid näitavad suuremaid protsente. Olulised riikidevahelised erinevused ($q < 0,05$): ametivõimud ei hooli, V = 0,24; raisatud potentsiaal, V = 0,30; tühi leht, V = 0,28; ajalugu/identiteet, V = 0,29.

Turvalisus on mõnes riigis tõeline takistus. Ainult 54,3% vastanutest on oma naabruses alati juurdepääs turvalistele avalikele ruumidele ning 10,7% on juurdepääs harva või üldse mitte. Juurdepääs oli kõige madalam Egiptuses (35,6% alati; 24,7% harva või mitte kunagi) ja Tuneesias (41,9%) ning kõrgeim Jordaanias (81,6%), Eestis (76,9%) ja Kreekas (68,6%), $H(5) = 35,05$, $p < 0,001$, $\varepsilon^2 = 0,11$. Lõuna- ja Ida-Vahemere piirkonna partnerriikide vastajatel oli märkimisväärselt väiksem tõenäosus omada järjepidevat juurdepääsu turvalisele ruumile kui ELi vastajatel (48,0% vs 76,6%).

Milliseks noored tahavad, et need ruumid muutuksid

Kui neilt küsiti, mida nad teeksid hooletusse jäetud ruumiga „Ühepäevase linnapeana" (152 kodeeritavat vastust), kirjeldasid paljud vastajad esmalt pigem protsessi kui uut funktsiooni: üldine renoveerimine või taaselustamine (27,6%) ning puhastamine, hooldus, turvalisus ja põhitaristu, nagu valgustus (27,0%). Kui nimetati konkreetne funktsioon, olid kõige sagedasemad noorte- ja kogukonnakeskused või õppimisruumid (18,4%), kultuuri- ja kunstipaigad (15,1%), haljasalad ja pargid (11,8%), töö- ja ettevõtlusruumid (7,2%) ning kultuuripärandi taastamine (5,9%). Tähelepanuväärne on, et 8,6% tegi ettepaneku, et ruumi kasutusotstarve tuleks otsustada vajaduste uuringu või elanikega konsulteerimise teel.

> *„Ma tahaksin muuta selle taskukohasteks õppimisruumideks ja keskkonnasõbralikeks üliõpilaskeskusteks, kus on tasuta internet."* (küsitluse vastaja, Egiptus)

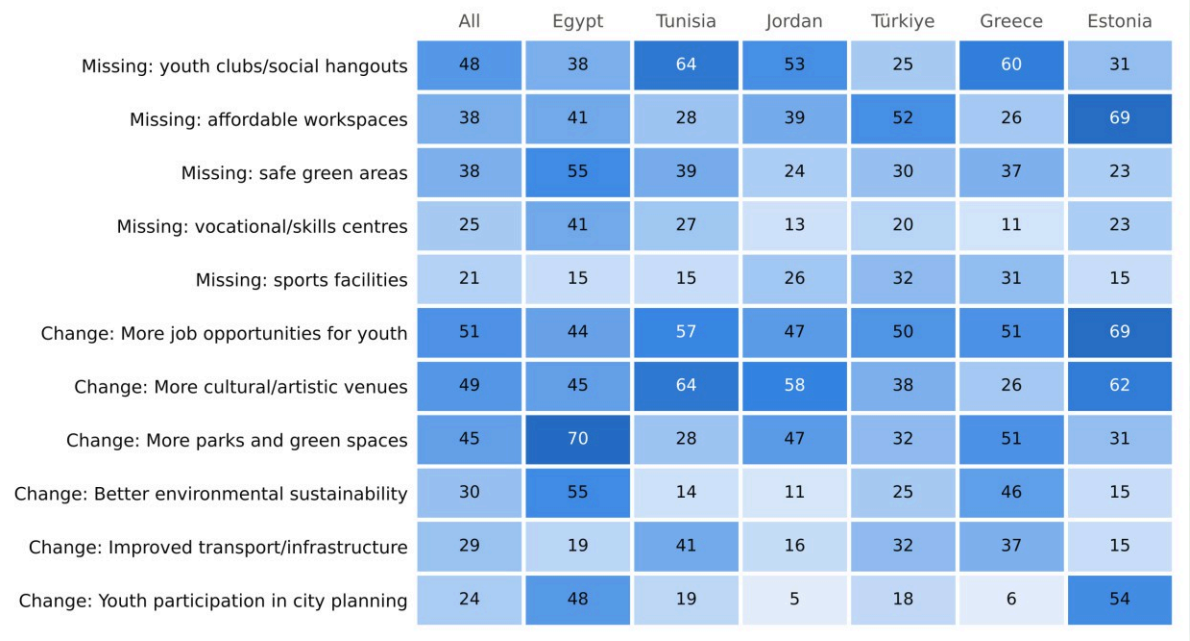
> *„Minu piirkonnas pole naistele ühtegi tasuta ja turvalist spordiväljakut … Ma kasutaksin seda kohta naistele mõeldud tasuta mitmeotstarbelise spordiväljakuna."* (küsitluse vastaja, Egiptus)

See pilt on kooskõlas sellega, mida vastajad nimetasid oma naabruskondades puuduvaks ja mida nad kõige rohkem muuta sooviksid (joonis 3). Noorteklubid ja sotsiaalsed kohtumispaigad olid kõige sagedamini puuduv teenus (48,4%), millele järgnesid taskukohased tööruumid (38,1%) ja turvalised rohelised alad (37,7%). Järgmise viie aasta jooksul soovisid vastajad kõige enam rohkem töövõimalusi

noortele (50,9%), rohkem kultuuri- ja kunstipaiku (49,1%) ning rohkem parke ja rohelisi alasid (45,0%). Riikidevahelised erinevused olid märkimisväärsed: Egiptuse vastajad soovisid eriti parke ja rohelisi alasid (69,9%), paremat keskkonnasäästlikkust (54,8%) ning noorte suuremat osalust linnaplaneerimises (47,9%), samas kui linnaplaneerimises osalemist valiti harva Jordaanias (5,3%) ja Kreekas (5,7%), $V = 0{,}40$.

Joonis 3

Puuduvad teenused ja soovitud muudatused naabruskonnas, kokku ja riikide kaupa (%)

Märkus. Puuduvad teenused: kuni kaks vastust; soovitud muudatused: kuni kolm vastust. N = 289 (kõik); riikide valimid nagu joonisel 2.

Ainult 30,1% kõigist vastanutest suutis nimetada konkreetse hooletusse jäetud koha, mida tuleks taaselustada, kusjuures vastanute vahel esines suuri riigiti erinevusi (Egiptus 52,1%, Eesti 41,7%, Kreeka 36,4%, Tuneesia 33,3%, Türgi 12,5%, Jordaania 2,9%), $\chi^2(5, N = 252) = 32{,}99$, $p < 0{,}001$, $V = 0{,}36$. 87

kirjeldatud ala olid peamiselt mahajäetud või lagunenud hooned (26,4%), tänavad, väljakud ja transpordi infrastruktuur (14,9%), kultuuripärandi objektid (11,5%), tühjad krundid või prügimäed (11,5%), pargid (10,3%) ning rannad, veeteed või looduslikud alad (9,2%). Lisas D on loetletud 30 piisavalt asukohaga paika, mis on kandidaadid GIS-kaardile kandmiseks.

Intervjuude ja fookusgruppide tulemused

Kvalitatiivsed andmed kinnitavad, et hooletusse jäetud alade tüübid erinevad sõltuvalt kontekstist. Egiptuses märkisid fookusgrupi osalejad satelliitkaartidel 14 probleemset krunti – peamiselt kvartali keskel asuvaid prügimägesid, valgustamata jalakäigutunneleid ja elamukvartalite vahelisi jääkruume – ning neli suure potentsiaaliga ala; hooletusse jäetud alasid arutati peamiselt isikliku turvalisuse ja territoriaalse tõrjutuse vaatenurgast. Jordaania osalejad kirjeldasid jäätmetega täidetud tühje krunte, mahajäetud hooneid ja halvasti valgustatud parke ning võrdlesid Ammani ja Irbidi tihedalt asustatud linnaosi Mafraqi nõrkade teenustega ja hooletusse jäetud põllumaadega ning Aqaba alakasutatud rannikualadega. Tuneesia osalejad keskendusid mahajäetud ajaloolistele majadele ja kultuurimälestistele

medinades ning hooletusse jäetud parkidele ja tööstusaladele Jarzounas ja Menzel Abderrahmanis. Kreekas nimetasid osalejad konkreetseid kohti Lefkadas (Melissa kuristiku rada, vana kool Poroses, avalik aed Vlihos, romide elamurajoon ja mahajäetud sõjaväe kindlus). Türgis keskendus arutelu METU ülikoolilinnakule (lõpetamata teed, metsaala ja hooletusse jäetud üliõpilasklubi ruumid), kus hulkuvad koerad nimetati ohutuse ohuks. Eesti intervjueeritavad mainisid piiriga seotud julgeolekupiiranguid mõnedes kohtades Narvas.

> *„Kui avalikke ruume hooletusse jäetakse, tundub, nagu jäetaks hooletusse kogu kogukond.“* (fookusgrupi osaleja, Jordaania)

> *„Me tunneme, et oleme omaenda tänavalt täielikult välja jäetud.”* (fookusgrupi osaleja, Egiptus, 22, töötu)

Kõigis riikides ei pidanud noored neid ruume kaotatuks. Nad kirjeldasid neid kui „potentsiaalist tulvil“ (Kreeka) ja väitsid, et „probleem ei ole mitte ruumi olemasolu ise, vaid pigem haldamise, investeeringute ja kogukonna osaluse puudumine“ (Jordaania). Kõigi riikide intervjueeritavad rõhutasid, et ruum muutub turvaliseks ja kaasavaks nii füüsiliste omaduste – valgustus, avar vaade, puhtus, ostuga mitteseotud vabad istumisvõimalused, ligipääsetavus – kui ka sotsiaalsete tegurite kaudu: seda kasutavate noorte kaasjuhtimine, ühine käitumiskoodeks ja regulaarne tegevus.

Järeldused rakendajatele (RQ1)

- Käsitlege hooletussejätmist usalduse, mitte ainult disaini küsimusena: omavalitsuse nähtav osalemine igas algatuses võib otseselt leevendada tunnet, et „ametivõimud ei hooli“.
- Seadke esikohale põhiline turvalisus (valgustus, puhtus, nähtavus) esimese sammuna Egiptuses ja Tuneesias, kus juurdepääs turvalisele avalikule ruumile on kõige piiratum.
- Pakkuge funktsioone, mida noored tegelikult soovivad: tasuta õppe- ja sotsiaalkeskused, kultuuri- ja kunstikasutusvõimalused ning rohelised alad; kaasake elanikke konsultatsioonide käigus.
- Kasutage 30 vastajate nimetatud asukohta (lisa D) ja fookusgrupi kaardistust GIS-kaardi algnimekirjana – pärast asukoha ja omandiõiguse kontrollimist.

RQ2: Osalemisvalmidus ja -motivatsioon

Valmisolek ja kogemus

Osalemisvalmidus on kõrge. Kaks kolmandikku vastanutest (66,8%) ei olnud kunagi osalenud hooletusse jäetud ruumi ümberkujundamises, kuid kaaluksid seda, ning veel 16,3% olid selles juba osalenud, mis teeb kokku 83,0% osalemisvalmis inimestest. Ainult 7,3% ei kaaluks seda ja 9,7% olid ebakindlad. Osalemisvalmidus ei erinenud riikide vahel oluliselt (alates 69,2% Eestis ja 70,0% Türgis kuni 90,4% Egiptuses), $\chi^2(5, N = 273) = 9{,}54$, $p = 0{,}089$, ega ka soo, sotsiaalse staatuse või vähemvõimalustega olukorra järgi. Türgis oli suurim osa vastajatest, kes ei kaaluks osalemist (20,0%). Kolm neljandikku vastanutest (73,0%) oli vähemalt korra vabatahtlikuna tegutsenud või osalenud kogukonnaprojektis ning veerand (24,6%) tegi seda regulaarselt; regulaarselt

vabatahtlik tegevus oli kõige levinum Egiptuses (39,7%) ja Jordaanias (34,2%) ning kõige haruldasem Tuneesias (8,1%), V = 0,29. Pool 15–19-aastastest (50,0%) ei olnud kunagi vabatahtlikuna tegutsenud.

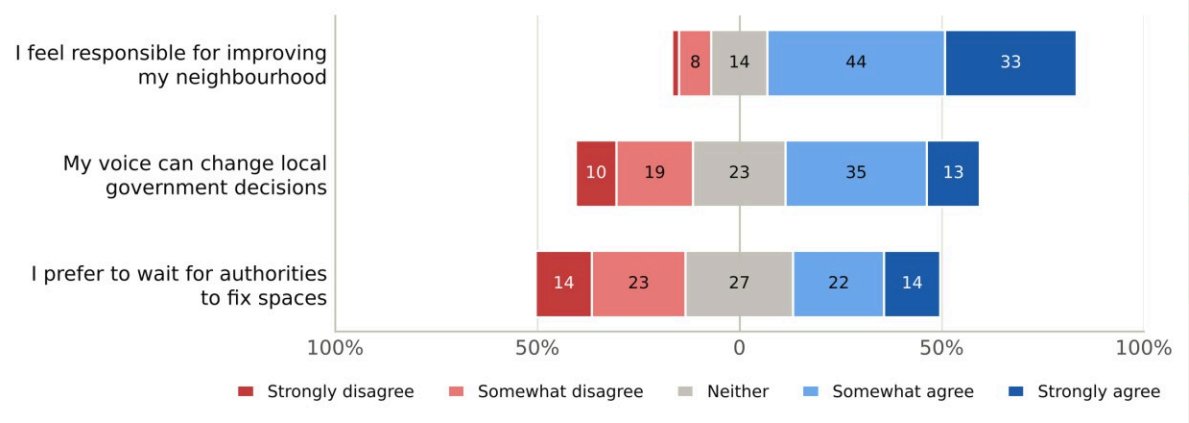
Logistiline regressioon, mis hõlmas riiki, sugu, vanust, staatust, vähemvõimalustega olukorda, varasemat vabatahtlikku tegevust ja õiguslikke teadmisi, näitas, et varasem vabatahtlik tegevus oli ainus individuaalne tunnus, mis oli seotud valmisolekuga: noortel, kes olid varem vabatahtlikuna tegutsenud, oli valmisoleku tõenäosus ligikaudu kaks korda suurem (OR = 2,08, p = 0,047). Võrreldes Egiptusega oli Türgi (OR = 0,18, p = 0,005) ja Eesti (OR = 0,19, p = 0,043) vastajatel väiksem tõenäosus olla valmis vabatahtlikuks tegutsema (N = 266, McFaddeni pseudo-R^2 = 0,08).

Kodanikuhoiakud

Enamik vastajaid tunneb vastutust oma naabruskonna parandamise eest (76,5% nõustub; M = 3,98), kuid vähem kui pooled usuvad, et nende hääl võib mõjutada kohaliku omavalitsuse otsuseid (48,1% nõustub, 29,1% ei nõustu; M = 3,22). Vastajate arvamused olid jagunenud selles osas, kas nad eelistavad oodata, kuni ametivõimud ruumid korda teevad (36,3% nõustub, 37,0% ei nõustu; joonis 4).

Joonis 4

Noorte kodanikuhoiakud

Märkus. N = 289. Tulbadele märgitud numbrid on protsendid; väärtusi alla 7% ei ole märgitud. Tulbad on keskendatud neutraalsele kategooriale.

Vastutustunne oli tugevam Egiptuses (M = 4,29), Jordaanias (M = 4,16) ja Tuneesias (M = 4,15) kui Türgis, Kreekas ja Eestis (M = 3,58–3,63), $H(5)$ = 27,86, p < 0,001, ε^2 = 0,09. Eelistus oodata ametivõimude sekkumist varieerus kõige tugevamalt: see oli madalaim Egiptuses (M = 2,23) ja kõrgeim Jordaanias (M = 3,92), $H(5)$ = 47,77, p < 0,001, ε^2 = 0,16. Usk omaenda mõjuvõimesse ei erinenud aga oluliselt riikide vahel, $H(5)$ = 10,32, p = 0,067, ega ka ELi ja Vahemere lõuna- ja idaosa partnerriikide vahel (45,3% vs. 48,9% nõustuvad), $\chi^2(2, N = 289) = 1{,}32$, p = 0,518.

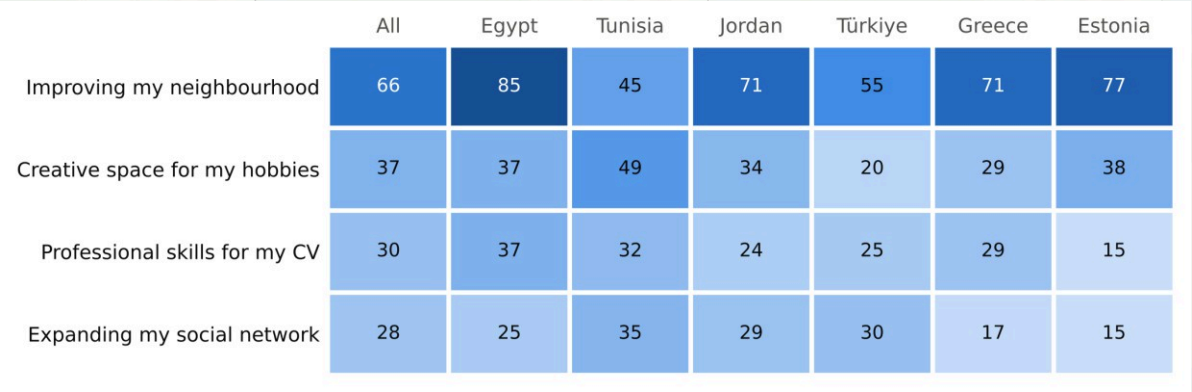
Motiivid

Kui küsiti kahe tugevaima motiivi järele, valisid vastajad kõige sagedamini oma naabruskonna parandamise (65,7%), mis jäi kaugele ette loomingulise ruumi loomisest hobide jaoks (36,7%), CV-le lisatavate erialaste oskuste omandamisest (29,8%) ja sotsiaalse võrgustiku laiendamisest (28,0%; joonis 5). Kogukonnaga seotud motiiv oli eriti domineeriv Egiptuses (84,9%) ja kõige nõrgem Tuneesias

(44,6%), kus hobid ja loominguline ruum (48,6%) ning sotsiaalsed võrgustikud (35,1%) olid olulisemad, $\chi^2(5, N = 273) = 30{,}30$, $p < 0{,}001$, $V = 0{,}33$. Töötavad vastajad valisid ka naabruskonna parandamist sagedamini kui üliõpilased (78,8% vs 60,5%), kuigi see erinevus ei olnud usaldusväärne pärast mitmekordse testimise korrigeerimist.

Joonis 5

Kõige tugevamad osalemismotiivid, kokku ja riikide kaupa (%)

Märkus. Kuni kaks vastust. N = 289 (kõik); riikide arvud nagu joonisel 2.

Sotsiaalne ettevõtlus on atraktiivne võimalus: 54,3% oleks huvitatud taaselustatud ruumi kasutamisest sotsiaalse ettevõtte või väikeettevõtte loomiseks, veel 37,4% võiks olla huvitatud, kuid vajab rohkem teavet, ning 84,4% sooviks koolitust sotsiaalse ettevõtluse ja kogukonnaruumi haldamise alal. Huvi sellise koolituse vastu oli peaaegu üldine Jordaanias (100%) ja Egiptuses (95,9%) ning madalaim Kreekas (60,0%), $\chi^2(5, N = 273) = 35{,}43$, $p < 0{,}001$, $V = 0{,}36$, ning huvi ettevõtte asutamise vastu kasvas vanusega (39,5%-lt vanuserühmas 15–19 kuni 68,3%-ni vanuserühmas 25–30).

Intervjuude ja fookusgruppide tulemused

Fookusgrupid selgitasid, mis muudab valmisoleku püsivaks osalemiseks. Kõigis riikides ütlesid noored, et nad jäävad kaasatuks, kui näevad kiiresti nähtavaid muutusi, kui nad on kaasatud tegelikesse otsustesse, mitte vaid sümboolselt, ja kui nad tunnevad, et see ruum kuulub neile. Jordaania osalejad sõnastasid seda järgmiselt:

> *„Osalemine on mõttekas siis, kui noored näevad, et nende ideed muutuvad reaalsuseks, mitte et neid lihtsalt arutatakse.“* (fookusrühma osaleja, Jordaania)

Eelistatud rollid olid erinevad: Türgi üliõpilased soovisid kõige enam juhtivaid rolle; Jordaania osalejad nimetasid loomingulisi, meedia- ja korraldusrolle ning palusid õpingute ja töökohustuste tõttu paindlikke osalustasemeid; Egiptuse praktikud kirjeldasid edu, mis saavutati marginaliseeritud noorte ametliku nimetamisega „koha valvuriteks”, mis andis neile staatuse ja vastutuse oma perekondade ja naabrite ees. Egiptuse, Tuneesia ja Türgi intervjueeritavad hoiatasid, et majanduslikult raskes olukorras olevatele noortele ei piisa kodanikuuhkusele apelleerimisest: osalemine peab tooma kaasa käegakatsutavat väärtust, nagu oskused, tunnistused, transpordikulude katmine või toidud. Kõigis riikides täheldasid praktikud, et entusiasm on suurim ideede etapis ja hakkab kahanema, kui projektid põrkuvad paberitööga, viivitustega ja kuludega.

„Noormees, kes ei tea, kust ta oma päevapalga saab, ei hakka tasuta seina värvima." (kogukonna mentor, Egiptus (märkmeid teinud isiku parafraas))

Järeldused rakendajatele (RQ2)

- Soov osaleda ei ole kitsaskoht: värbamisel saab lubada konkreetseid parandusi naabruskonnas, mis on enamikus riikides peamine motivatsioon.
- Kavandage algatusi, mis annavad kiireid ja nähtavaid tulemusi ning pakuvad tegelikku otsustusõigust, et motivatsioon püsiks ka planeerimis- ja lubade taotlemise etapis.
- Kasutage varem vabatahtlikuna tegutsenud noori eakaaslaste suursaadikutena; varasem vabatahtlik tegevus on valmisoleku tugevaim individuaalne ennustaja.
- Lisage majanduslikult raskes olukorras olevatele noortele käegakatsutavaid hüvesid (tunnistused/Youthpass, kulude katmine, tunnustatud rollid) ning pakkuge kavandatud sotsiaalse ettevõtluse sisu, mille järele on suur nõudlus.
- Türgis ja Eestis, kus vabatahtlikuks tegutsemise valmidus on madalam, alustage ülikooli- või noortekeskuse tegevustega, mis muudavad osalemise kergemaks.

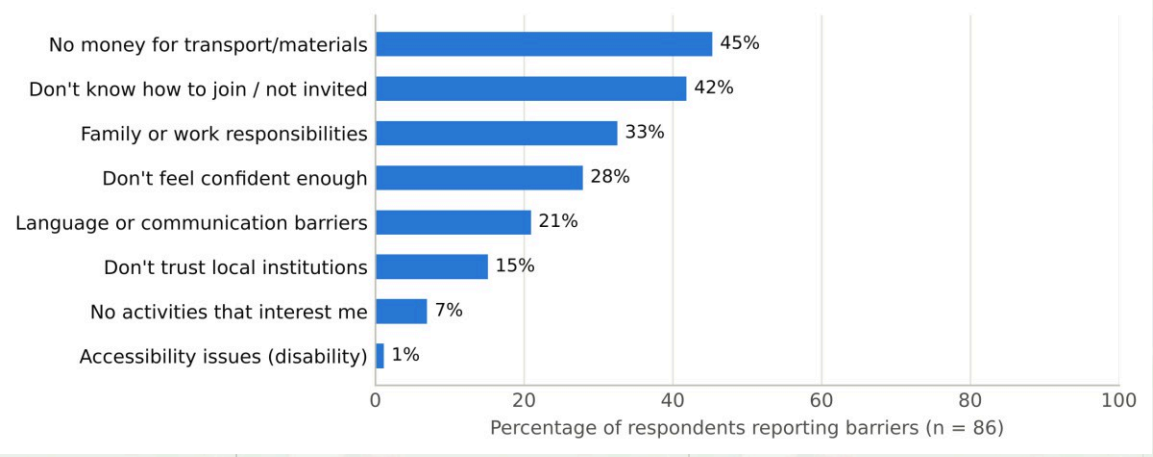
RQ3: Osalemise takistused

Isiklikud takistused

Alla kolmandiku vastanutest (29,8%) märkis, et neil on raskusi, mis takistavad kogukonna tegevustes osalemist, kuid see osakaal erines riigiti: 43,8% Egiptuses võrreldes 17,1% Kreekas ja nulliga Eestis, $\chi^2(5, N = 273) = 17{,}23$, $p = 0{,}004$, $V = 0{,}25$. Nende seas, kes teatasid takistustest (n = 86), olid kõige sagedasemad transpordi- või materjalide jaoks raha puudumine (45,3%) ning teadmatus, kuidas osaleda, või kutsumata jäämine (41,9%), millele järgnesid perekonna- või töökohustused (32,6%) ja madal enesekindlus (27,9%; joonis 6). Usaldamatus kohalike institutsioonide vastu (15,1%) ja huvitavate tegevuste puudumine (7,0%) olid harvem esinevad, mis viitab sellele, et enamik takistusi on pigem praktilist ja informatsioonilist laadi kui motivatsiooniga seotud.

Joonis 6

Osalemistõkked vastajate seas, kes teatasid takistustest (%)

Märkus. n = 86 vastajat, kes vastasid „jah" takistuste olemasolule; mitu vastust oli võimalik.

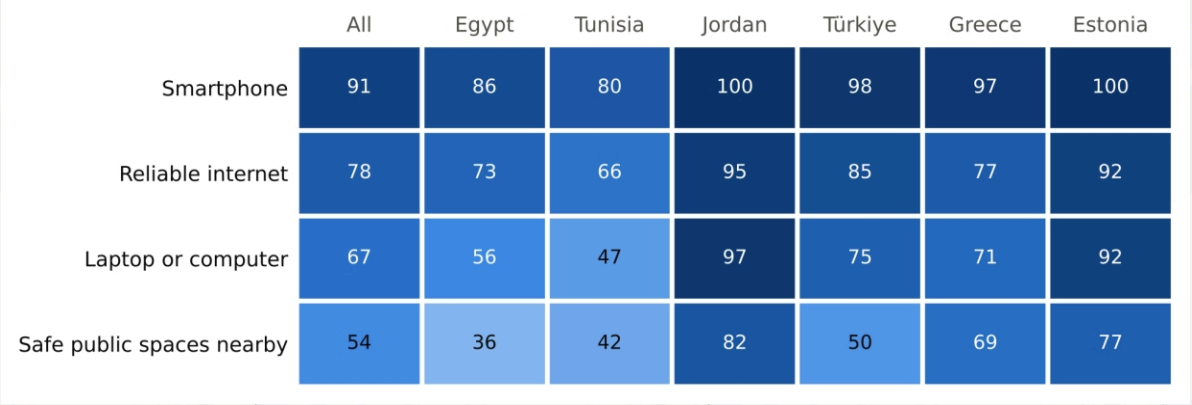
Takistused erinesid elusituatsiooni järgi. Noored, kes ei õppinud ega töötanud, teatasid madalast enesekindlusest märksa sagedamini (21,7% rühmast) kui üliõpilased (6,2%) või töötavad eakaaslased (4,5%), $\chi^2(2, N = 289) = 13{,}14$, $p = 0{,}001$, $V = 0{,}21$, samas kui töötavad noored nimetasid sagedamini perekonna- või töökohustusi (21,2%). Vähem võimalusi omavate vastajate puhul oli peaaegu viis korda tõenäolisem, et nad nimetasid takistusena raha puudumist (19,4% vs. 4,1% kõigist vastajatest igas rühmas), $\chi^2(1, N = 267) = 12{,}09$, $p < 0{,}001$, $V = 0{,}21$. Soolised erinevused olid väikesed ja pärast korrigeerimist ebausaldusväärsed. Noored, kes ei õppinud ega töötanud, soovisid ka üle kahe korra sagedamini, et tehisintellekti abiline ühendaks nad esmalt inimmentoriga (37,0% võrreldes 16,4%ga õppurite ja 9,1%ga töötavate vastajate seas), $\chi^2(2, N = 289) = 15{,}07$, $p <$ 0,001, $V = 0{,}23$ – see viitab sellele, et see rühm hindab isiklikku juhendamist.

Digitaalne valmisolek

Juurdepääs nutitelefonile on peaaegu üldine (90,7% alati), kuid usaldusväärne internetiühendus (77,5%) ja sülearvuti või arvuti (67,1%) on vähem levinud (joonis 7). Sülearvutile juurdepääs oli kõige madalam Tuneesias (47,3%) ja Egiptuses (56,2%) ning peaaegu täielik Jordaanias (97,4%) ja Eestis (92,3%), $H(5) = 38{,}39$, p < 0,001, $\varepsilon^2 = 0{,}13$. Õppimiseks kasutab 84,4% peamiselt nutitelefoni ja 42,6% ei kasuta süle- ega lauaarvutit üldse. Kolm neljandikku (73,7%) kasutab sageli tehisintellekti tööriistu, nagu ChatGPT, ja vaid 3,1% ei ole neid kunagi kasutanud; see ei erinenud riigiti oluliselt.

Joonis 7

Regulaarne juurdepääs seadmetele, internetile ja turvalisele avalikule ruumile, kokku ja riikide kaupa (% „jah, alati")

Märkus. N = 289 (kõik); riikide arvud nagu joonisel 2. Vastamisvõimalused olid „jah, alati", „mõnikord" ja „ei, harva või mitte kunagi".

Intervjuude ja fookusgruppide tulemused

Fookusgrupi takistuste järjestamise harjutus kinnitas, et domineerivad raha ja menetlused, kuid selgete riiklike eripäradega (tabel 3). Egiptuses jõudsid osalejad „absoluutsele konsensusele", et hirm kohalike ametivõimude ja julgeolekuasutuste ülekuulamise ees halvab tegutsemise „juba ammu enne, kui rahalised piirangud probleemiks muutuvad". Kreekas, Tuneesias ja esimeses Türgi fookusgrupis olid esimesel ja teisel kohal raha puudus ja õiguslik keerukus; laiemas Türgi üliõpilaste küsitluses kerkis esimeseks takistuseks esile teabe puudus; Jordaania osalejad hindasid kõige olulisemateks takistusteks toetuse, raha ja teabe puudumist.

Tabel 3

Fookusgrupi hindamises esikohale tõusnud takistused riikide kaupa

Riik	1. koht	2. koht	3. koht	Märkused
Egiptus	Hirm kohalike ametivõimude ja julgeolekuasutuste ülekuulamise ees	Õigusliku teadlikkuse ja selge teekonna puudumine	Igapäevane elatusvahendite (maja nduslik ellujäämine)	10 osaleja konsensuse alusel koostatud pingerida
Tuneesia	Rahastamise puudumine	Halduslik ja õiguslik keerukus	Teabe puudumine	Tunis ja Bizerte kokku; an dmed puuduvad
Jordaania	Toetuse puudumine	Raha puudus	Teabe puudumine	FG1; loetletud järjekorras, arvu ei loeta
Türgi	Raha puudus	Õiguslik keerukus	Hirm ametivõimude ees	Täiendav konsultatsioon: esmalt teabe puudumine
Kreeka	Raha puudus	Õiguslik keerukus	Aja puudus	FG2 järjekord; mõned soovisid, et esimesena käsitletaks teavet või õiguslikku keerukust
Eesti	—	—	—	Fookusgruppe ei korraldatud

Märkus. Pingerida vastavalt riiklike fookusgruppide kokkuvõtetele. Uuringus pakuti välja seitse võimalust (aja, teabe, raha ja toetuse puudus, madal enesekindlus, hirm ametivõimude ees, õiguslik keerukus); Egiptuses kasutati kohalikele oludele kohandatud nimetusi.

Kõigi riikide intervjueeritavad ja fookusgrupid määrasid peamise väljalangemise hetkeks ülemineku planeerimisest lubade taotlemisele. Egiptuse intervjueeritavad kirjeldasid lubade taotlemise etappi kui punkti, kus „80% mitteametlikest noorterühmadest loobub" ja kui „noortealgatuste surnuaeda"; Kreeka intervjueeritavad paigutasid selle planeerimise, lubade taotlemise ja halduse etappi; Tuneesia intervjueeritavad lisasid rakendamise alguse, mil rahavoo puudumine ja tarnijate paberimajandus takistavad mitteametlikke rühmi; Eesti ja Türgi intervjueeritavad osutasid ka ideele ja varasele planeerimisetapile, mil noored ei tea, milline on esimene samm.

Vähemate võimalustega noorte puhul kirjeldasid intervjueeritavad „varjatud" takistusi, mida küsitluse kontrollnimekiri hõlmab vaid osaliselt: majanduslik ellujäämine on vabatahtlikust tegevusest tähtsam; stigma ja tunne, et algatused on mõeldud „haritud eliidile" (Tuneesia) või „privileegitud üliõpilastele" (Egiptus); ning usu kaotus, et osalemine midagi muudab. Rühmapõhised takistused hõlmasid keelebarjääri venekeelsete noorte jaoks Eestis („kõik ametlikud protsessid toimuvad eesti keeles"), õiguslikke piiranguid sisserändajate rollile ühingutes Tuneesias, vanemate kehtestatud piiranguid ja avaliku ruumi meesdomineerimist noorte naiste jaoks (Tuneesia, Jordaania) ning hirmu turvalisusega seotud kahtluste ees avalikes kohtades kogunemisel (Egiptus, Tuneesia). Praktikud märkisid ka, et digitaalne juurdepääs on harva põhiprobleem; pigem piiravad kasutamist vanad, täis salvestusruumiga telefonid, kallis andmeside ja nõrk ühendus (Egiptus) ning ebavõrdne digitaalne enesekindlus kodaniku- ja haldusülesannete täitmisel.

> *„Kaasamine algab juba enne kohtumist; see algab sellest, kas inimene tunneb end kutsutuna."*
> (MTÜ juht, Kreeka)

Järeldused rakendajatele (RQ3)

- Kutsu isiklikult ja usaldusväärsete kohalike kanalite kaudu: „Ma ei tea, kuidas osaleda / keegi ei kutsunud mind“ on teine kõige sagedasem takistus.
- Katke vähemate võimalustega osalejate transpordi- ja materjalikulud, nagu taotluses ette nähtud, ning teavitage sellest eelnevalt.
- Tugevdage haridussüsteemis või tööturul mitteosalevate noorte enesekindlust väikeste ülesannete, eakaaslaste toetuse ja nimetatud mentori abil.
- Keskenduge mentorlusele eelkõige üleminekuetapis kavandamisest tegevusloa saamiseni, kus algatused tavaliselt takerduvad.
- Tegelege rühmapõhiste takistustega: vene keele tugi Eestis, turvalised ja hästi valgustatud kohtumistingimused ning naissoost mentorid noortele naistele, samuti partnerorganisatsioonide tugi sisserändajatele ja mitteametlikele rühmadele.

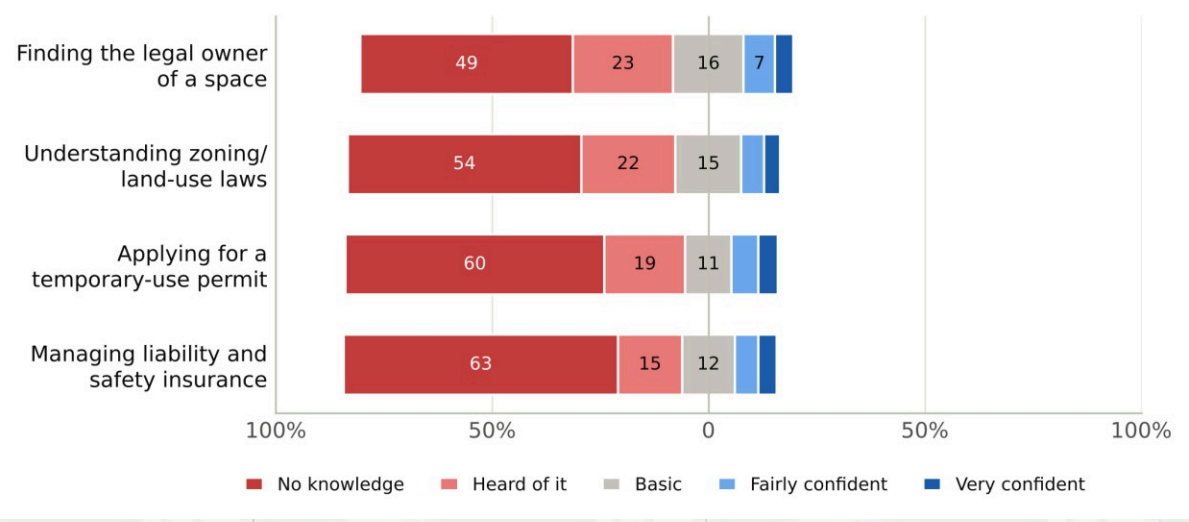
RQ4: Institutsionaalsed ja õiguslikud takistused

Menetluste tundmine

Noorte teadmised avaliku ruumi kasutamise halduslikust ja õiguslikust poolest on väga piiratud. Vaid 5,5% teab täpselt, millise asutusega tuleks ühendust võtta, et taotleda avaliku ruumi kasutamist; 26,3% on sellest üldine ettekujutus ja 68,2% ei tea seda. Selged teadmised olid levinumad Jordaanias (21,1%) kui mujal (0–7,5%), $\chi^2(5, N = 273) = 17{,}85$, $p = 0{,}003$, $V = 0{,}26$. Enesehinnanguline suutlikkus oli madal kõigi nelja ülesande puhul (joonis 8): 49% (ruumi seadusliku omaniku leidmine) kuni 63% (vastutuse ja ohutuskindlustuse haldamine) vastanutest ei olnud üldse teadmisi ning vaid 9–11% tundis end üsna või väga kindlalt. Kokkuvõttes tundis 18,3% end kindlalt vähemalt ühe neljast ülesandest.

Joonis 8

Enesehinnanguline võime täita õiguslikke ja haldusülesandeid

Märkus. N = 289. Tulbadesse märgitud numbrid on protsendid; väärtused alla 7% ei ole märgitud. Neli küsimust moodustavad usaldusväärse õigusliku oskusteabe indeksi (α = 0,91; M = 1,82, SD = 1,01 skaalal 1–5).

Õigusliku oskusteabe indeks ei erinenud riikide vahel oluliselt, $H(5) = 5{,}72$, $p = 0{,}335$. Regressioonianalüüsis, milles kontrolliti taustatunnuseid ($N = 266$, $R^2 = 0{,}21$),

hinnasid oma oskusi kõrgemalt kui töötavad vastajad ($B = -0{,}91$, $p < 0{,}001$) ning need, kes olid varem vabatahtlikuna tegutsenud, hindasid neid kõrgemalt kui need, kes seda polnud teinud ($B = 0{,}27$, $p = 0{,}035$); sool, vanusel ja vähemate võimalustega olukorral polnud sellega seost. Regressioon näitas ka suuremat oskuste taset Jordaanias ($B = 0{,}85$, $p = 0{,}002$), kuid see mõju kadus tundlikkuse analüüsis, kus ei arvestatud ühtseid vastajaid (Jordaania $M = 1{,}86$ vs. 1,46–1,82 mujal), ning seda ei tohiks tõlgendada.

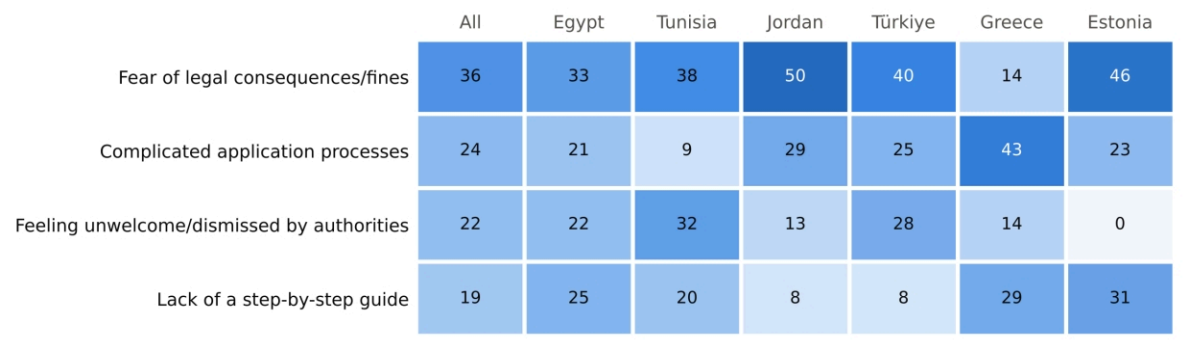
Kui küsiti, mida nad teeksid esimesena pärast sobiva hüljatud koha leidmist, siis kolmandik teeks sellest foto (33,6%), 21,8% püüaks välja selgitada, kellele see kuulub, 16,3% otsiks seda kaardilt, 10,0% jagaks seda sõpradega – ja 18,3% ei teeks midagi. Omaniku leidmine oli kõige levinum Kreekas (37,1%) ja kõige haruldasem Türgis (10,0%) ja Jordaanias (13,2%).

Institutsionaalsed takistused

Nelja institutsioonilise takistuse järjestamisel seadsid vastajad kõige sagedamini esikohale hirmu õiguslike tagajärgede või trahvide ees (35,6%; keskmine järjestus 2,35), millele järgnesid keerulised või segadust tekitavad taotlusprotsessid (23,5%; 2,42), tunne, et kohalikud ametivõimud ei võta neid vastu või eiravad neid (22,1%; 2,54) ning noortele mõeldud samm-sammulise juhendi puudumine (18,7%; 2,69). Järjestus varieerus riigiti (joonis 9): hirm õiguslike tagajärgede ees domineeris Jordaanias (50%), Eestis (46%) ja Türgis (40%); keerulised menetlused Kreekas (43%); ning tunne, et ei ole teretulnud, asetati esikohale sagedamini Tuneesias (32%) ja Türgis (28%) kui mujal. Riikidevahelised erinevused keskmistes järjestuskohtades olid märkimisväärsed kõigi nelja takistuse puhul ($H(5) = 14{,}62–24{,}97$, kõik $p \leq 0{,}012$).

Joonis 9

Suurimaks institutsiooniliseks takistuseks hinnatud takistus, kokku ja riikide kaupa (%)

Märkus. Vastajad hindasid nelja takistust skaalal 1 (suurim) kuni 4 (väike). Lahtrites on näidatud protsent, millega iga takistus hinnati esimeseks; veergude summa on 100%. N = 289 (kõik); riikide n-väärtused on samad nagu joonisel 2.

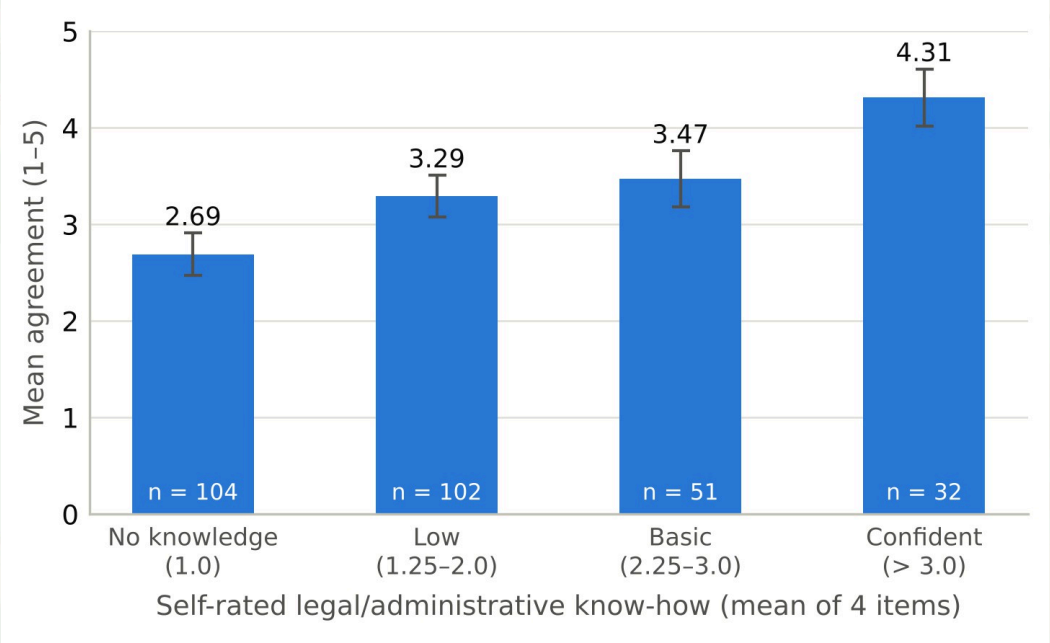
Oskusteave ja poliitiline mõjuvõime

Oluline järeldus on seos süsteemi toimimise tundmise ja veendumuse vahel, et seda on võimalik mõjutada. Õiguslik oskusteave korreleerus mõõdukalt veendumusega, et oma häälega on võimalik muuta kohaliku omavalitsuse otsuseid, $\rho = 0{,}41$, $p < 0{,}001$ (joonis 10). Nõustumine tõusis $M = 2{,}69$-lt vastajate seas, kellel puudus oskusteave, kuni $M = 4{,}31$-ni nende seas, kes tundsid end kindlalt. Seos püsis ka pärast riigi, soo, vanuse, staatuse, vähemvõimalustega olukorra ja varasema vabatahtliku tegevuse kontrollimist: iga punkt oskuste indeksil oli seotud 0,50 punkti võrra kõrgema tõhususe hinnanguga ($SE = 0{,}07$, $p < 0{,}001$; mudeli $R^2 = 0{,}24$) ning see püsis ka siis, kui ühtlased vastajad välja jäeti ($\rho = 0{,}39$). Kuna andmed on ristlõikelised, ei ole võimalik kindlaks teha seose suunda

kindlaks määrata; sellest hoolimata viitab see sellele, et praktiline õigus- ja halduskoolitus võib tugevdada ka noorte poliitilise mõjuvõimu tunnet (vt Bandura, 1997).

Joonis 10

Veendumus, et oma häälega saab mõjutada kohalikke otsuseid, õigusalaste teadmiste taseme järgi

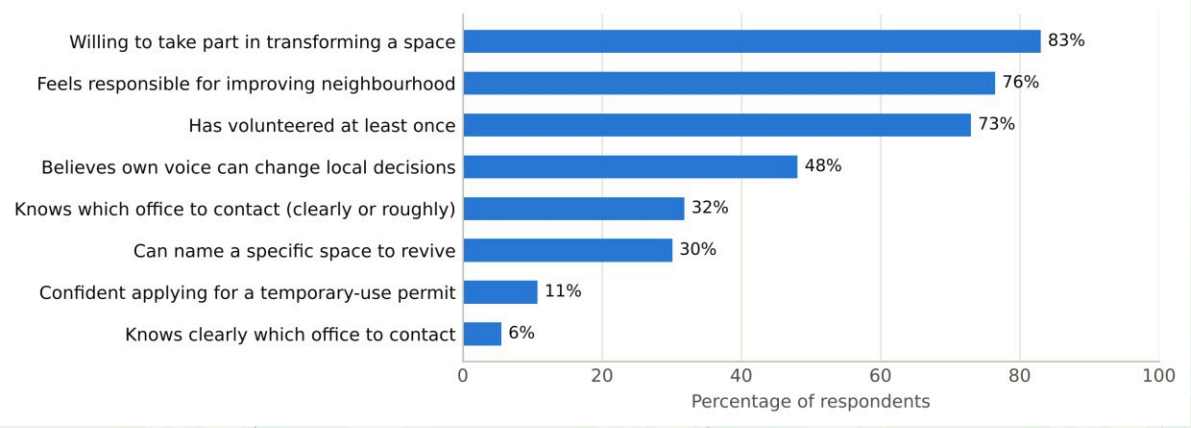

Märkus. Tulbad näitavad keskmist nõustumist väitega „Usun, et minu hääl võib mõjutada kohaliku omavalitsuse otsuseid" (1 = olen täiesti eriarvamusel, 5 = olen täiesti nõus); vea tulbad näitavad 95% usaldusvahemikke. Õigusliku teadmiste taseme rühmad põhinevad joonisel 8 esitatud nelja küsimuse keskmisel.

Joonisel 11 on kokku võetud tulemuseks saadud „kavatsuse ja võimekuse vahe": suur enamus on valmis ja tunneb end vastutavaks, kuid nende noorte osakaal, kes teavad, kust alustada, kellega ühendust võtta ja kuidas luba saada, on väike.

Joonis 11

Kavatsusest võimekuseni: valitud näitajad (%)

Märkus. N = 289 kõigi näitajate puhul. Nõustumise ja kindluse näitajad ühendavad kaks kõrgeimat vastusekategooriat. „Oskab nimetada konkreetset kohta" on arvutatud kõigi vastajate põhjal.

Intervjuude ja fookusgruppide tulemused

Kõigis riikides läbi viidud intervjuud kirjeldavad pigem õiguslikku „hallala" kui reeglite täielikku puudumist. Menetlused on olemas, kuid puudub selge, noortesõbralik teekond, ning sageli on ebaselge, milline asutus on vastutav. Probleemi konkreetne olemus erineb riigiti:

- **Egiptus:** intervjueeritavad kirjeldasid ajutise mittetulundusliku kasutuse puhul „õiguslikku vaakumit", kuna kohalik haldusõigus hõlmab peamiselt ärilist kasutamist; taotlused lükatakse kodaniketeeninduslauas tagasi, kuna süsteemis puudub nende jaoks kategooria; ametnikud ilmutavad „vastutusefoobiat"; maaomandiõigused kattuvad mitme asutuse vahel; ning kogunemisteks on vaja julgeolekukontrolli.
- **Tuneesia:** pädevus on killustunud omavalitsuse, provintsi, piirkondliku delegatsiooni, riigivara ja merevaldkonna vahel; vaikimisi heakskiitmise mehhanismi puudub, mistõttu võivad taotlused kuude kaupa menetluses seisma jääda; ning registreerimata ühinguna tegutsevad mitteametlikud rühmad ei saa avada pangakontot ega pöörduda ametiasutuste poole.
- **Jordaania:** noored küsitletavad ei teadnud, milline asutus vastutab või millised on vajalikud sammud, tundsid, et tegutsevad „hallis tsoonis", ning arvasid, et lubade saamine sõltub isiklikest suhetest.
- **Türgi:** noored ei oska öelda, kas ruumi haldab linnaosa omavalitsus, suurlinnavalitsus või ministeerium; takistustena nimetati riskikartlikkust ja kindlustusvastutust.
- **Kreeka:** vastutus võib lasuda omavalitsusel, kohalikul kogukonnal, sadamal, koolil, kultuuriasutusel või eraisikul; menetlused on aeglased ja vastutust vältivad – „kõik nõustuvad suuliselt, kuid keegi ei taha olla see, kes paberile alla kirjutab".
- **Eesti:** intervjueeritavad kirjeldasid Eestit kui „üldiselt mitte eriti bürokraatlikku" riiki, kuid Narvas on koostöö „vähem sujuv", ametlikud protsessid toimuvad ainult eesti keeles ning isegi mentoritel puudusid teadmised õigete kanalite kohta.

  „Protsess takerdub tavaliselt siis, kui pole selge, kellel on volitused nõusoleku andmiseks." (projekti koordinaator, Eesti)

Intervjueeritavad ja fookusgrupid pakkusid välja üllatavalt sarnaseid mehhanisme koostöö parandamiseks (tabel 4). Kõigis kuues riigis soovitati nimetada omavalitsuse noorte kontaktpunkt või kontaktisik ning korraldada regulaarseid konsultatsioone või ühiskavandamise kohtumisi; sageli mainiti ka lihtsustatud menetlusi, malle ja kiirmenetlusi madala riskiga tegevuste jaoks, väiketoetusi ning mitteametlikele rühmadele õiguslikku kaitset. Uuringu avatud küsimuses, milline on kõige olulisem muudatus, mida kohalik omavalitsus võiks teha (110 kodeeritavat vastust), olid kõige sagedasemad soovid noortele ruumide ja keskuste pakkumine (23,6%), noorte ärakuulamine ja kaasamine otsuste tegemisse (20,0%), rahastamine ja materiaalne toetus (19,1%) ning lubade ja bürokraatia lihtsustamine (16,4%).

Tabel 4

Riikide poolt välja pakutud mehhanismid noorte ja ametivõimude vahelise koostöö parandamiseks

Mehhanism	EG	TN	JO	TR	GR	EE
Nimetatud kohaliku omavalitsuse noorte kontaktpunkt / kontaktisik	●	●	●	●	●	●

Tööpõhimõte	EG	TN	JO	TR	GR	EE
Regulaarsed konsultatsioonikoosolekud, ümarlauad või ühiskujundamise istungid	●	●	●	●	●	●
Samm-sammuline juhend ja standardvormid (luba, ohutus, eelarve)	●	●	●	●	●	●
Kiirmenetlus või lihtsustatud menetlus madala riskiga ajutise kasutamise puhul	●		●		●	●
Väikesed toetused või materiaalne abi	●		●	●	●	
Õiguslik katusorganisatsioon / mitteametlike rühmade ametlik sponsor (MTÜ kiri, ühing)	●	●			●	
Noortenõukogud või noorte juhtimise inkubaatorid	●	●				
Vabade ruumide avalik nimekiri või kaart	●				●	●
Mitmekeelne, noortesõbralik teabevahetus						●
Osalusega eelarvestamine		●				
Olemasolevate kohalike noorteorganisatsioonide kasutamine esimesena kontaktpunktina				●		

Märkus. EG = Egiptus, TN = Tuneesia, JO = Jordaania, TR = Türgi, GR = Kreeka, EE = Eesti. ● = pakuti välja intervjuudes, fookusgruppides või riiklikus aruandes.

Mõju rakendajatele (RQ4)

- Õiguslik-halduslik orienteerumine on kõige olulisem õppimisvajadus; seda tuleks õpetada riigiti, kuna vastutavad asutused ja menetlused erinevad.
- Kombineerida teadmisi julgustamisega: hirm õiguslike tagajärgede ees on peamine takistus, seega peaks sisu selgitama, mis on lubatud, mis on riskantne ja kuidas partnerorganisatsioon saab võtta ametlikku vastutust.
- Kasutage partnerite ja omavalitsuste vahelisi koostöölepinguid (mis on ette nähtud taotluses), et tagada nimetatud kontaktisik, lihtne taotlusmenetlus madala riskiga tegevuste jaoks ning regulaarsed ümarlauad.
- Jälgige tulemusnäitajatena õigusliku oskusteabe indeksit ja poliitilise tõhususe näitajat; algväärtused on M = 1,82 ja 48,1% nõustumist.

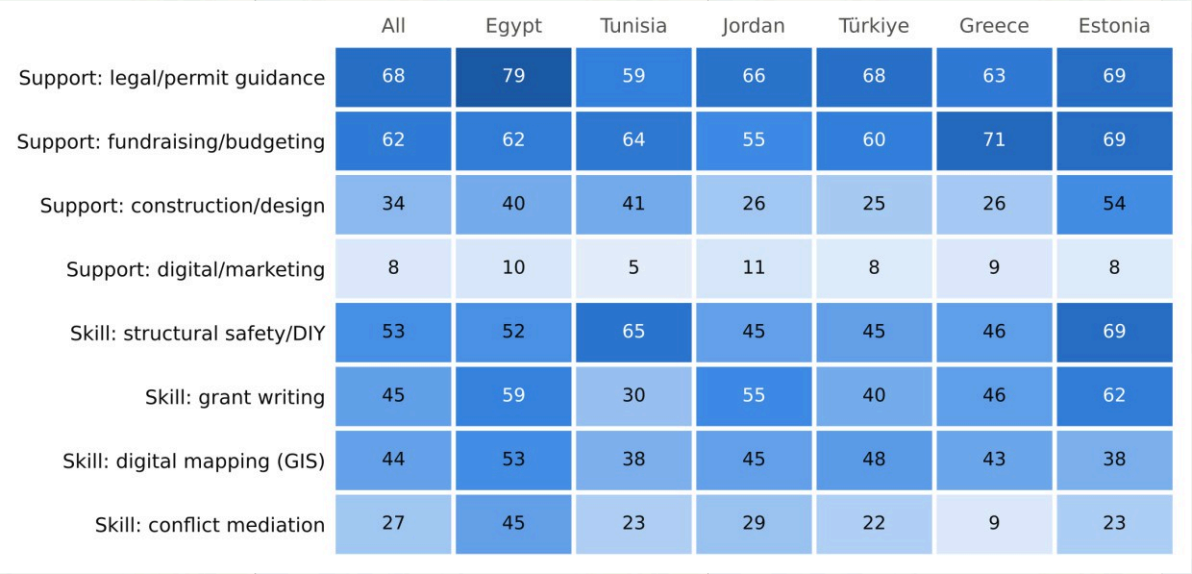
RQ5: Koolitus- ja juhendamisvajadused

Noorte toetusvajadused

Kui küsiti, millist toetust või koolitust nad kõige rohkem vajaksid (kuni kaks valikut), valisid vastajad ülekaalukalt õigus- ja lubadealast nõustamist (68,2%) ning rahastamise ja eelarvestamise alast nõustamist (62,3%), millele järgnes ehitus ja projekteerimine (33,9%); digitaalset ja turundusalast toetust vajati harva (8,3%; joonis 12). Need prioriteedid olid riigiti ühtsed. Õigus- ja lubade alast nõustamist valisid sagedamini töötavad vastajad (83,3%) ja 25–30-aastased (81,0%). Oskuste hulgas, mida nad sooviksid arendada, olid kõige populaarsemad ehituskonstruktsioonide ohutus ja ise-tee-ise oskused (52,6%), toetustaotluste koostamine (45,3%) ja digitaalne kaardistamine (44,3%); konfliktide vahendamist (27,0%) valiti Egiptuses (45,2%) märksa sagedamini kui Kreekas (8,6%).

Joonis 12

Vajalik tugi ja oskused, mida noored soovivad arendada, üldiselt ja riikide kaupa (%)

Märkus. Toetus: kuni kaks vastust; oskused: mitu vastust. N = 289 (kõik); riikide arvud nagu joonisel 2.

Lühivideote keskkonnateemade hulgast olid vastajad kõige rohkem huvitatud ümbertöötlemisest ja odavast disainist taaskasutatud materjalidega (49,1%) ning linnapõllundusest (43,9%), millele järgnesid ökorenoveerimine (31,1%) ja jäätmekäitlus (25,6%); süsiniku jalajälg (16,6%) ja ELi kliimapoliitika õigused (12,5%) äratasid vähem huvi. Individuaalne mentorlus oli atraktiivne 69,2% vastanutest ning 120 avatud küsimust, mida noored esimesena AI-mentorilt küsiksid, näitavad, milles nad abi soovivad: idee muutmine samm-sammuliseks tegevuskavaks (23,4% kodeeritavatest vastustest), load ja õiguslikud menetlused (20,6%), ideede kohta tagasiside ja nende arendamine (18,7%) ning kuidas alustada (16,8%).

Noorsootöötajate vajadused

Praktikutega tehtud intervjuudest ilmneb järjepidev muster: noorsootöötajad ja mentorid tunnevad end kindlalt pedagoogika ja protsesside juhtimise osas, kuid avaliku ruumi projektide tehnilises osas on nad ebapiisavalt ette valmistatud. Kõigis riikides nimetasid nad oma nõrgimateks oskusteks järgmisi:

- eelarvestamine, finantsplaneerimine ja toetuste eelarvestamine (kõik riigid);
- riskide hindamine, vastutus ja kindlustus (Kreeka, Türgi, Eesti, Tuneesia, Egiptus);
- õiguslikud menetlused, load ja kohaliku haldusõigus (Kreeka, Eesti, Egiptus, Tuneesia);
- suhtlemine ametiasutustega ja õigete kanalite tundmine (Kreeka, Türgi, Eesti, Jordaania);
- digitaalne kaardistamine ja GIS (Egiptus, Tuneesia, Kreeka, Türgi);
- konfliktide vahendamine ja erinevate rühmade kaasav juhtimine (Kreeka, Egiptus, Tuneesia).

Kui küsiti, mis muudaks nende töö „50% lihtsamaks", soovisid praktikud igas riigis samm-sammult juhendeid ja valmisvorme (loataotlused, ohutusplaanid, nõusolekuvormid, riskimatriitsid, eelarved ja omavalitsuse kirjad), millele järgnesid näited edukatest algatustest, a

kohalike kontaktide nimekiri ja ühine projektijuhtimise platvorm. Nende peamised igapäevased väljakutsed olid ajapuudus, noorte motiveerituse säilitamine viivituste korral, suhtlemine ametiasutustega ning Egiptuses emotsionaalne läbipõlemine ja isikliku õiguskaitse puudumine.

> *„Minu suurim peavalu mentorina on kindlasti raskused suhtlemisel kohalike ametiasutustega; bürokraatia võib olla nagu kivisein.“* (projektikoordinaator, Türgi)

Fookusgruppides kirjeldati mentorit, keda noored usaldavad: ligipääsetav, kogemustega pigem reaalsetes projektides kui teoorias, aus ebaõnnestumiste suhtes, vanuselt lähedane ning keegi, kes „peaks protsessi juhtima, kuid mitte domineerima; selle asemel peaks ta noori aktiivselt kuulama“ (Türgi). Mentoritelt oodati, et nad toimiksid sillana – tõlkides „planeerimiskeelt tänavakeelde“ (Egiptus) ja saates noori kohtumistele ametiasutustega (Kreeka). Jordaanias toimunud naistest koosnev fookusgrupp soovis naissoost mentoreid või mentoreid, kellel on kogemusi noorte naiste toetamisel, ning nii emotsionaalset kui ka praktilist tuge.

Järeldused rakendajatele (RQ5)

- Seadke lühikursustel ja e-kursustel prioriteediks neli sisublokki: (1) õigus- ja lubade alane orienteerumine, (2) rahastamise hankimine ja mikroeelarvestamine, (3) ohutus, riskid ja vastutus ning (4) praktiline odav disain (ülesringlus, ise tegemine, linnapõllundus).
- Koolituskursustel 1 ja 2 tuleks noorsootöötajate koolituses keskenduda pigem tehnilistele lünkadele (eelarvestamine, riskihindamine, kindlustus, load, suhtlemine omavalitsusega, GIS) kui üldisele juhendamisele.
- Varustage mentoreid mallide kogumikuga: loataotlus, üheleheküljeline ettepanek, ohutusplaan, nõusolekuvormid, riskimatriits, eelarveleht ja kiri omavalitsusele – iga riigi jaoks kohandatuna.
- Määratlege mentori roll selgesõnaliselt noorte ja ametiasutuste vahelise vahendajana ning hõlmatage mentori enesehooldus ja eakaaslaste toetus, et vältida läbipõlemist.

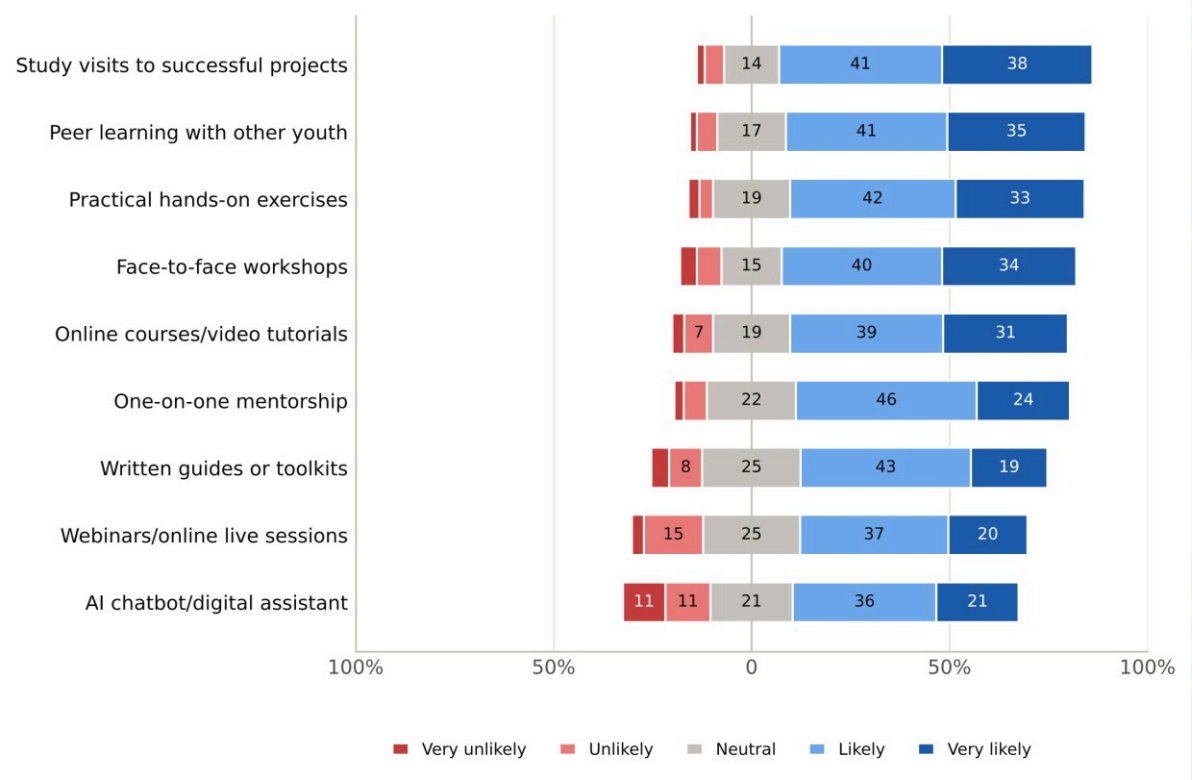
RQ6: Digitaalsete õppevahendite kujundamine

Eelistatud õppevormid

Noored eelistavad praktilist ja sotsiaalset õppimist (joonis 13). Õppevisiidid edukatele projektidele (79,2% osaleks tõenäoliselt või väga tõenäoliselt), eakaaslastega õppimine (75,8%), praktilised harjutused (74,4%) ja näost-näkku toimuvad töötoad (74,4%) olid kõige atraktiivsemad vormid, millele järgnesid veebikursused või videoõpetused (70,2%) ja üks-ühele mentorlus (69,2%). Kirjalikud juhendid (62,3%), veebiseminarid (57,4%) ja tehisintellekti-põhised chatbotid (57,1%) olid kõige vähem atraktiivsed; tehisintellekti-põhine chatbot oli ainus vorm, mida enam kui viiendik vastanutest (22,1%) tõenäoliselt ei kasutaks.

Joonis 13

Erinevate õppevormide kasutamise tõenäosus

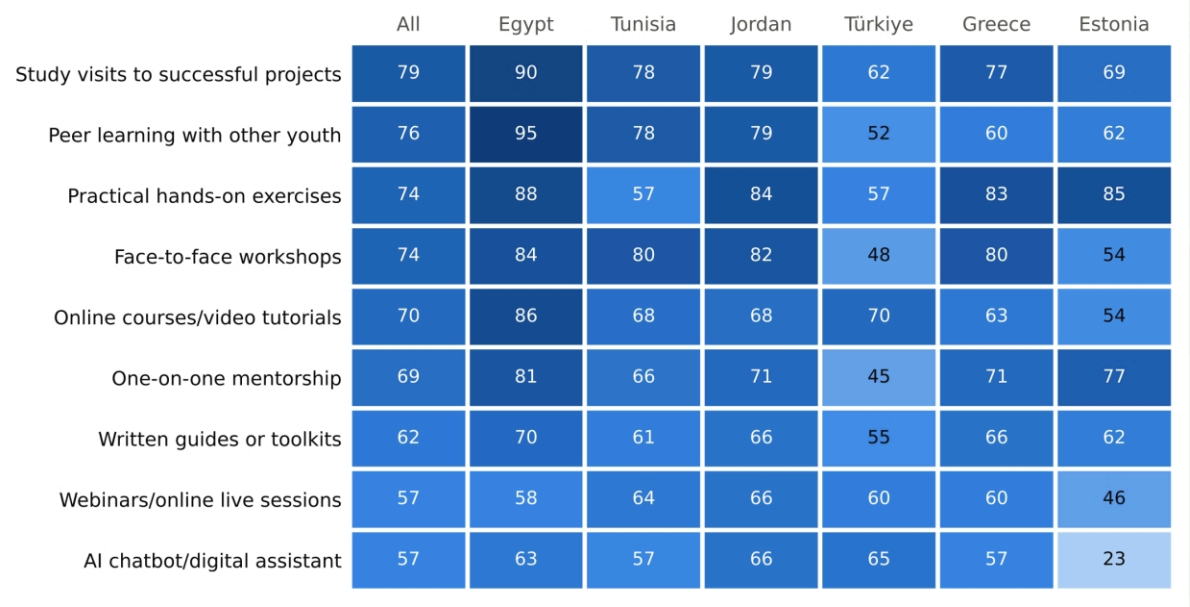

Märkus. N = 289. Tulbadesse märgitud numbrid on protsendid; väärtused alla 7% ei ole märgitud.

Õppevormide eelistused erinesid riigiti (joonis 14). Egiptuse vastajad olid kõige entusiastlikumad peaaegu iga õppevormi suhtes, sealhulgas eakaaslastega õppimise puhul (95%). Türgi vastajad olid märkimisväärselt vähem huvitatud näost-näkku töötubadest (48%), eakaaslastega õppimisest (52%) ja üks-ühele mentorlusest (45%), ning Eesti vastajad tehisintellekti chatbotitest (23%). Riikidevahelised erinevused olid suurimad praktiliste harjutuste puhul, $H(5) = 46{,}38$, $p < 0{,}001$, $\varepsilon^2 = 0{,}16$, ja vastastikuse õppimise puhul, $H(5) = 44{,}55$, $p < 0{,}001$, $\varepsilon^2 = 0{,}15$. Vahemere lõuna- ja idapiirkonna riikide vastajad hindasid tehisintellekti-chatbote kõrgemalt kui ELi vastajad ($M = 3{,}60$ vs. 2,92), $U = 9\ 180$, $p < 0{,}001$, rrb = 0,27. Noored, kes ei õpi ega tööta, olid veebiseminaridest vähem huvitatud ($M = 3{,}09$ vs. 3,70 õpilaste puhul).

Joonis 14

Vastajad, kes tõenäoliselt või väga tõenäoliselt osalevad igas õppevormis, kokku ja riikide kaupa (%)

Märkus. N = 289 (kõik); riikide valimite suurused on samad nagu joonisel 2.

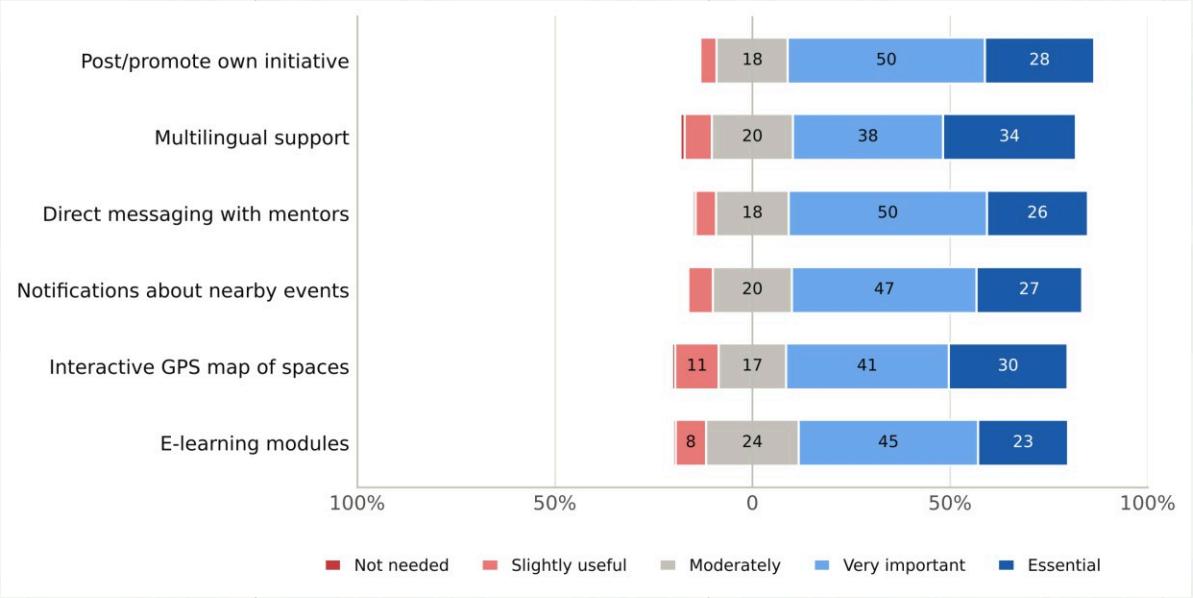
Lühikese digitaalse sisu puhul valisid vastajad kõige sagedamini 60–90-sekundilisi „kuidas teha" videoklippe (30,8%), millele järgnesid mängulised viktoriinid (19,7%), lugude jutustamine reaalsete juhtumiuuringute põhjal (18,7%) ja allalaaditavad PDF-tööriistakomplektid offline-kasutamiseks (15,2%). Kui neilt küsiti, mis aitab neil digitaalselt kõige paremini õppida, nimetasid nad kõige sagedamini lühikesi videoõpetusi (24,2%), teiste noorte tegelikke lugusid (13,8%) ja samm-sammulisi kontrollnimekirju (12,1%). Eelkõige õiguslike ja halduslike juhiste puhul eelistati infograafikaid (51,9%) ja PDF-kontrollnimekirju (50,2%) lühivideotele (39,8%) ja otsustuspuudele (38,1%; Türgis 75,0%); kõnemärkmed olid kõige vähem populaarsed (18,3%). Kõige sagedasemad pettumused veebipõhise õppimise puhul olid igav sisu (24,9%), raskused sisu leidmisel (22,1%), motivatsiooni kaotamine poolel teel (15,9%) ning aeglased või tehniliste probleemidega platvormid (14,9%).

Rakendus, kaart ja tehisintellekti abiline

Kõiki kuut pakutud rakenduse funktsiooni hindas umbes seitse kümnest vastajast väga oluliseks või hädavajalikuks (joonis 15): võimalus postitada ja reklaamida oma kodanikualgatust (77,5%), otsesõnumite vahetamine kohalike mentoritega (75,8%), teated lähedal toimuvate sündmuste ja algatuste kohta (73,4%), mitmekeelne tugi (71,6%), interaktiivne ruumide kaart (71,3%) ja e-õppe moodulid (68,2%). Kõige motiveerivamad mängumehhanismid olid visuaalne edusammude riba loa saamiseks (46,0%) ja tehisintellekti poolt antav kohene „roheline/punane tuli" tagasiside projektiideede kohta (40,5%), millele järgnesid mallide avamiseks vajalikud punktid (34,9%) ja avalik edetabel (30,1%).

Joonis 15

Pakutud rakenduse funktsioonide tähtsus

Märkus. N = 289. Tulbadesse märgitud numbrid on protsendid; väärtused alla 7% ei ole märgitud.

Noored kasutaksid kogukonna kaarti peamiselt selleks, et leida hooletusse jäetud ruume, mis vajavad taaselustamist (58,5%), ning et näha, mida teised noorterühmad teevad (40,8%). Ruumi registreerimiseks eelistaks pool noortest asetada märgi reaalajas kaardile ja lisada foto (51,2%; ELis 68,8%), veerand salvestaks helimärkme, mille rakendus transkribeerib (25,6%; Jordaanias 44,7%), ning 23,2% täidaks lühikese jah/ei-vormi. Enamik (56,7%) teeks oma projekti täpse asukoha kõigile nähtavaks, kuid kolmandik noortest, kes ei õpi ega tööta (32,6%), jagaks vaid linnaosa.

Suhtumine tehisintellekti abisse on ambivalentne. Veebisaidilt abi otsides eelistab 32,2% kirjutada oma küsimuse tehisintellektile, kuid 26,6% eelistab inimest – peaaegu pooled Kreekas (47,5%) ja Eestis (46,2%). Kui rakenduses oleks tehisintellekti abiline, sooviksid vastajad esmalt, et see annaks nende ideele samm-sammulise tegevusjuhendi (42,2%) või leiaks õiged seadused ja load (29,1%); 18,0% sooviks, et see ühendaks nad inimmentoriga. Ainult 23,2% oli kasutanud Moodle'it, e-rescue.eu taga olevat platvormi (6,8% Egiptuses ja Tuneesias vs 69,2% Eestis), ning 10,4% ei olnud kasutanud ühtegi loetletud õppeplatvormi.

Intervjuude ja fookusgruppide tulemused

Fookusrühma funktsioonide hääletamise harjutus andis tulemuseks riigipõhised prioriteedid (tabel 5). Egiptuse osalejad seadsid esikohale interaktiivse lubade ja õigusnõustamise bot'i (14 häält), millele järgnesid hääle-tekstiks muutmise funktsioon (11) ja GIS-kaart (9), ning kehtestasid ranged tehnilised piirangud: üle 15 MB suurune rakendus kustutataks „kohe", kuna telefoni mälu on täis. Kreeka osalejad andsid võrdse esikoha GIS-kaardile, edusammude jälgimisele ja rahastamisvahenditele (kõigil 10 häält) ning ei andnud ühtegi häält häälmärkmetele; küsimusele, mida chatbot peaks tegema, vastas üks osaleja: „ei peaks olemas olema". Tuneesia osalejad „eelistasid kindlalt inimestevahelist suhtlust ja võrdõiguslikku vahetust

automaatsete chatbot-süsteemide ees", ning Türgi osalejad soovisid, et chatbot oleks rangelt navigeerimiseks mõeldud, ning hindasid eelkõige võimet jälgida ülesandeid ja kodanikualgatusi reaalajas.

Tabel 5

Digitaalsete funktsioonide prioriteedid fookusgruppides riikide kaupa

Riik	Peamised prioriteedid	AI-chatbotist	Põhjused, miks rakenduse kasutamine lõpetada
Egiptus	Lubade ja õigusnõustamise bot (14 häält), kõne tekstiks teisendamine (11), GIS-kaardistamine (9), ohutuskontrollnimekirjad (7)	Soovitakse õigusabi teenust, mis viitab asjakohasele eeskirjale	Rakendus > 15 MB, aku tühjenemine, tippimine, viivitus vanematel telefonidel
Kreeka	GIS-kaart, edusammude jälgimine, rahastamisvahendid (kõik 10 häält), juhised lubade taotlemiseks (9)	Tagasi lükatud („ei ole olemas"); inimesed inimesed eelistasid	A chatbot; liiga palju teateid
Jordan	GIS-kaart, juhised lubade taotlemiseks, vestlus mentoriga, rahastamisvahendid, edusammude jälgimine (ilma arvestusteta)	Kiired, sõbralikud vastused; privaatne nõustamine; link mentoritele	Keerukus, aeglus, liiga palju teateid, privaatsuse puudumine
Tuneesia	Interaktiivsed kaardid, edusammude jälgimine, rahastamisandmebaas, juhised lubade taotlemiseks, võrgustikud (arvu ei ole esitatud)	Eelistatakse inimestevahelist ja kolleegidevahelist suhtlust	Andmed puuduvad
Türgi	Ülesannete jälgimine ja reaalajas jälgimine; GIS, juhised lubade taotlemiseks, mentoriga vestlus, mallid	Ainult navigeerimiseks	Mujal on parem vahend; harva kasutatavad funktsioonid
Eesti	Fookusgruppe ei ole; intervjueeritavad pakkusid välja projekti kulgemise tahvli ja dokumentide jälgimise süsteemi	Järgmisi samme soovitav omavalitsuse chatbot (huvirühm)	Platvormi ülekoormus (intervjueeritavate arvamus)

Märkus. Häälte arvu on esitatud ainult juhul, kui partnerid seda dokumenteerisid (Egiptus: 10 osalejat × 5 häält; Kreeka: 40 häält).

Intervjueeritavad leppisid kokku mitmekihilises sisuformaadis: kõigepealt lühike video (umbes 60 sekundit) või infograafik, millele järgneb lühike kirjalik juhend ning mallid üksikasjade ja ametlike sammude jaoks. Mentorid soovisid juhtpaneele, mis näitaksid iga rühma etappi, tähtaegu ja meeldetuletusi, jagatud dokumente, enne-ja-pärast-pilte ning hoiatusi, kui rühm on ummikusse jäänud; üks Eesti sidusrühm hoiatas, et noored on „juba niigi üsna ülekoormatud erinevate digitaalsete platvormidega" ja et lihtne suhtlus on olulisem kui keeruline jälgimine.

Järeldused rakendajatele (RQ6)

- Kujundage rakendus mobiilseadmetele sobivaks ja kergeks: väike allalaadimismaht, võimalus töötada võrguühenduseta ja väike andmekasutus, eriti Egiptuse ja Tuneesia puhul; ärge eeldage, et kasutajatel on juurdepääs sülearvutile.
- Tehke rakenduse tuumaks sotsiaalsus ja praktilisus – algatuste postitamine, mentoritega suhtlemine, lähedal toimuvad üritused ja kaart koos märkide ja fotode salvestamisega – ning pakkuge täielikke versioone araabia, türgi, kreeka, eesti/vene ja inglise keeles.
- Kasutage kihilist sisumudelit: 60–90-sekundiline video või infograafik – üheleheküljeline kontrollnimekiri – mall; hoidke e-õppe osad lühikesed ja lugupõhised, et vältida „igavat sisu".
- Kasutage tehisintellekti chatbotti valikulise navigaatorina (samm-sammult juhised, riigipõhised lubade taotlemise teed), millest on selge üleminek inimmentorile; ärge tehke sellest peamist tugikanalit.
- Kuna vähe kasutajaid tunneb Moodle'it, planeerige e-rescue.eu kasutuselevõtt ja integreerige õppesisu rakendusse igal võimalusel.
- Paku GIS-kaardil asukoha privaatsust (kuvatakse naabruskondade tasandil).

4. Arutelu

Integreeritud tõlgendus

Kokkuvõttes annavad uuring, intervjuud ja fookusgrupid ühtse pildi. Noored kõigis kuues riigis näevad enda ümber hooletusse jäetud ruume, tõlgendavad neid märgina sellest, et ametivõimud ei hooli, ning soovivad, et need muudetaks tasuta sotsiaalseteks, kultuurilisteks, rohelisteks ja õppimisruumideks. Nad on valmis tegutsema – peamiselt soovist parandada oma naabruskonda – ning takistused, millest nad räägivad, on peamiselt praktilised: raha, teave, aeg ja enesekindlus. Otsustav takistus asub aga motivatsiooni ja tegutsemise vahel. Noored – ja üllataval määral ka neid toetavad noorsootöötajad – ei tea, kellele ruum kuulub, milline asutus otsustab, millist luba on vaja või kes vastutab, kui midagi läheb valesti. Hirm õiguslike tagajärgede ees, keerulised menetlused ja tunne, et ametnikud ei võta neid tõsiselt, kaaluvad kokku juhendi puudumise üles, ning kvalitatiivsed andmed näitavad, et algatused takerduvad tavaliselt üleminekul planeerimisest loa saamiseni.

See muster on oluline projekti muutusteooria seisukohalt. Taotluses eeldatakse, et noorsootöötajate suutlikkuse suurendamine ja digitaalsed õppevahendid võimaldavad noorte juhitud elavdamist. Andmed toetavad seda eeldust, kuid täpsustavad ka, millistes valdkondades suutlikkus puudub: mitte loovuses, protsesside juhtimises ega digitaalsetes oskustes – noored kasutavad nutitelefone ja tehisintellekti vahendeid igapäevaselt ning noorsootöötajad tunnevad end pedagoogiliselt kindlalt –, vaid õiguslik-halduslikus orienteerumises, eelarvestamises ja riskijuhtimises ning suhetes kohalike omavalitsustega. Tugev seos õigusliku asjatundlikkuse ja poliitilise mõjuvõime vahel viitab sellele, et selle lünga täitmisel võiks olla kahekordne kasu: see muudaks algatused teostatavaks ja võiks tugevdada noorte veendumust, et nende hääl loeb. Kuna praegu usub sellesse vähem kui pool vastanutest, on see tulemus, mida tasub jälgida.

Tulemused hoiatavad ka kahe eelduse eest. Esiteks nõuab kaasamine enamat kui avatud juurdepääsu. Vähemate võimalustega noored kogevad rohkem tähelepanuta jätmist ja nimetavad rohkem rahalisi takistusi, ning need, kes ei õpi ega tööta, väljendavad palju väiksemat enesekindlust ja soovivad sagedamini inimestest mentorit. Intervjueeritavad hoiatasid järjekindlalt, et need noored ei reageeri plakatitele ega veebikutsetele ning et osalemine peab tooma kaasa käegakatsutavat väärtust. Teiseks on digitaalsed vahendid teretulnud, kuid need ei asenda inimesi. Kõige atraktiivsemad õppevormid on sotsiaalsed ja praktilised, veerand vastanutest eelistab abi saamiseks inimest ning mitmed fookusgrupid eelistasid selgesõnaliselt eakaaslasi ja mentoreid chatbotile. Tehisintellekti tugi on kõige kasulikum siis, kui see teeb midagi konkreetset – muudab idee kontrollnimekirjaks või selgitab loa saamise protsessi – ning kui see suunab edasi inimese juurde.

Riikide profiilid

Küsitluse kõige usaldusväärsemad erinevused ilmnesid pigem riikide vahel kui soo, vanuse või staatusrühmade vahel. Tabelis 6 on kokku võetud iga riigi eripärad, mida saab kasutada kohaliku planeerimise alusena. Kuna riikide valimite koosseis on erinev (näiteks peaaegu kõik Tuneesia

ja Türgi vastajad olid üliõpilased), kirjeldavad need profiilid pigem iga partneri poolt kaasatud noori kui riigi elanikkonda tervikuna.

Tabel 6

Riikide eripärad

Riik	Uuringu peamised tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Kohalikud prioriteedid
Egiptus (n = 73)	Kõige suurem hooletussejätmise oht; kõige väiksem juurdepääs turvalisele ruumile (36%); tugevaim kogukondlik motivatsioon (85%) ja valmisolek (90%); suurim huvi eakaaslastega õppimise ja mentorluse vastu; 44% nimetab isiklikke takistusi	Esikohal oli hirm ametivõimude ja turvalisuse ees; õiguslik tühimik ajutise kasutamise osas; „koha valvurite" lähenemisviis; ranged rakenduse piirangud (≤ 15 MB, offline-režiim, hääl)	Esikohal on turvalisus ja valgustus; õiguslik kaitse ja valitsusväliste organisatsioonide kirjad; käegakatsutav kasu NEET-noortele; ülikerge rakendus
Tuneesia (n = 74)	Peaaegu kõik õpilased; ametivõimudele „ei lähe korda" (72%); madal juurdepääs sülearvutitele (47%); madalaim regulaarne vabatahtlik tegevus (8%); motivatsiooniallikatena hobid ja sotsiaalvõrgustikud	Killustatud pädevus, puudub vaikimisi antud heakskiit; mitteametlikud rühmad ei saa pangateenuseid kasutada; finantsnõuete täitmine takistab rakendamist; eelistatakse inimese abi chatbotile	Ühingupõhine õiguslik kaitse; rahavoogude ja arvete koostamise tugi; kultuuripärandi ja kunstiga seotud algatused; mobiilseadmetele suunatud sisu
Jordaania (n = 38)	Parim juurdepääs seadmetele ja turvalistele ruumidele; tugevaim eelistus oodata ametivõimude tegevust; identiteediga seotud ruumid; populaarne on helimärkmete salvestamine; palju ühesuguseid vastuseid	Intervjuud noortega, mitte praktikute; ebaselge vastutav asutus; heakskiitmine kontaktide kaudu; linnade ja äärealade vaheline lõhe (Mafraq, Aqaba); naiste turvalisus ja naissoost mentorid	Tuleb lisada praktikute vaatenurk; tegevus väljaspool Ammani; naissoost mentorid; üleminek ootamiselt tegutsemisele
Türgi (n = 40)	Peamiselt üliõpilased; väiksem valmisolek (70%) ja huvi näost-näkku kohtumiste ja mentorluse vormide vastu; õigusnõustamiseks eelistatakse otsustuspuid	Ülikoolilinnakus asuvad ruumid (klubiruumid, lõpetamata teed); raha ja õiguslik keerukus; teabe puudus; eelistatakse juhtivaid rolle	Sild ülikooli ja omavalitsuse vahel; omavalitsuse noorteosakondade kasutamine; iseseisvad ülesannete jälgimise tööriistad
Kreeka (n = 35)	Palju mitte-üliõpilasi; keerulised menetlused olid peamiseks takistuseks; kõige tõenäolisemalt otsitakse omanikku; eelistatakse inimese abi (48%)	Saare kontekst (transport, hooajalisus); vastutus jaguneb paljude asutuste vahel; chatbotit lükatakse tugevalt tagasi; hinnatakse GIS-i, edusammude ja rahastamise tööriistu	Ühest kohast juhendamine nimetatud kontaktisikutega; kiirmenetlus madala riskiga tegevuste jaoks; eakaaslaste kogukonna funktsioonid
Eesti (n = 13)	Väike valim; isiklikke takistusi ei teatatud; väike huvi AI-chatboti vastu (23%); Moodle on tuttav (69%)	Fookusgruppe ei korraldatud; venekeelsed noored seisavad silmitsi keelebarjääriga; Narva julgeolekupiirangud; omavalitsused on üldiselt avatud	Venekeelsed materjalid; noorte otsese arvamuse kogumine; madala künnisega, isiklik teavitustöö

Märkus. Uuringuandmed on võetud punktidest 3.1–3.6. Eesti uuringu tulemused põhinevad 13 vastajal ja neid tuleks tõlgendada ettevaatusega.

5. Soovitused

Tabelis 7 on tulemused esitatud soovitustena tööpakettide jaoks. Prioriteedid peegeldavad nii tõendite tugevust kui ka oodatavat mõju projekti eesmärkidele ja näitajatele.

Tabel 7

Soovitused tööpakettide kaupa

Valdkond	Soovitus	Tõendusmaterjal	Prioriteet
WP3 – e-õppe materjalid ja e-kursused (METU, SYL)	Luua õppekava „Ideest loani": kes on ruumi omanik, milline asutus otsustab, ajutise kasutamise load, ohutus ja vastutus, koos riigipõhiste versioonidega kõigi kuue riigi jaoks	60% ei tea lubadest midagi; 68% vajab õigusnõustamist; kõikides riikides langevad osalejad välja just loa taotlemise etapis	Kõrge
WP3 – õppematerjalid ja kursused	Lisada moodulid mikroeelarvestamise, rahastamise hankimise ja toetustaotluste koostamise, odava disaini (ülesringlus, ise tegemine, linnapõllundus) ning konfliktide vahendamise kohta	62% vajab rahastamise toetust; 45% soovib toetuse taotluste koostamist; ümbertöötlemine ja aiandus on populaarsemad rohelised teemad	Kõrge
WP3 – sisu vorm	Kasutage kihilist formaati: 60–90-sekundiline video või infograafik → üheleheküljeline kontrollnimekiri → mall; lisage noorte tegelikud lood; pakkuge offline-PDF-faile	Eelistatakse mikrovideoid, infograafikaid, kontrollnimekirju ja lugusid; igav sisu tekitab kõige rohkem pettumust	Kõrge
WP3 – mobiilirakendus (Solidarity Tracks)	Mobiilne, kerge ja offline-kasutamiseks sobiv; põhilised funktsioonid: algatuste postitamine, mentoriga suhtlemine, läheduses olevate sündmuste teated, kaart märgiste ja fotodega, mitmekeelne (AR, TR, EL, ET/RU, EN); edusammude näitaja loa saamiseks	84% õpib nutitelefonil, 43% ei kasuta sülearvutit; funktsioonide hinnangud 68–78%; Egiptuse fookusgrupi suuruspiirangud	Kõrge
WP3 – AI-chatbot (e-rescue.eu)	Positsioneeritakse valikulise navigaatorina: samm-sammult juhised ja loa saamise teed riikide kaupa, selge üleminekuga inimmentorile; läbipaistvus piirangute osas	42% soovib kontrollnimekirja, 29% lubasid; 22% ei kasuta tõenäoliselt chatbote; fookusgrupi skeptitsism Kreekas ja Türgis	Keskmine
WP3 - GIS-kaart (VitaTiim)	Lisage kaardile kinnitatud kandidaatpaigad (lisa D) ja fookusgrupi kaardistuse tulemused; lisage omandiõiguse/loa ja ohutuse staatuse väljad; võimaldage naabruskondade tasemel privaatsust	59% kasutaks kaarti kohtade leidmiseks; 17% jagab ainult piirkonna asukohta	Keskmine
WP3 – õppevideod ja interaktiivne juhend (VitaTiim, FTAP)	Näidake kogu protsessi ideest loani ja hoolduseni, kasutades kohalikke näiteid, sealhulgas ebaõnnestumisi ja nende lahendusi	Õppevisiidid ja lood on kõige atraktiivsemad; noored tahavad näha, mis on võimalik	Keskmine
WP4 – Koolituskursused 1 ja 2	Eelistada lubade ja kohaliku halduse, riskihindamise ja kindlustuse, eelarvestamise, omavalitsuse kommunikatsiooni, GIS-i ja konfliktide vahendamise teemasid; kasutada õppekülastusi, praktilisi ja eakaaslastega õppimise meetodeid; koolitada mentoreid vahendajateks	Noorsootöötajate poolt kõigis riikides mainitud puudujäägid; eelistatud vormid	Kõrge
WP4 – mentori töövahendid	Pakutakse riigile kohandatud malle: ettepanek, loataotlus, ohutusplaan, nõusolekuvormid, riskimatriits, eelarve, omavalitsuse kiri, kontaktide nimekiri	Kõigi riikide praktikute poolt taotletud	Kõrge
WP1 – noortealgatuste toetamine	Alustage madala riskiga, nähtavate ja kiirete tulemustega tegevustega (koristustööd, valgustus, seinamaalingud, ajutised üritused); kasutage partnerorganisatsioone mitteametlike rühmade ametliku taotlejana ja kindlustusandjana	Nähtavad tulemused hoiavad motivatsiooni ülal; mitteametlikel rühmadel puudub õiguslik staatus (TN, EG)	Kõrge
WP1 – kaasamine	Isiklik kontakt usaldusväärsete kohalike kanalite kaudu; transpordi- ja materjalikulude katmine; sertifikaadid/Youthpass; tunnustatud rollid (nt objektide hooldajad); naissoost mentorid ja turvalised kohtumistingimused; vene keele tugi Eestis	„Ei kutsutud" 42%; raha 45%; madal enesekindlus noorte seas, kes ei õpi ega tööta	Kõrge

Valdkond	Soovitus	Tõendid	Prioriteet
WP1/WP5 - kohalikud omavalitsused	Kasutada koostöömemorandumeid, et tagada nimetatud noorte kontaktpunkt, üheleheküljeline juhend, kiirmenetlus madala riskiga ajutise kasutamise jaoks, regulaarsed noorte ja omavalitsuste ümarlauad ning nimekiri vabadest ruumidest	Pakutud kõigis kuues riigis; 56% leiab, et omavalitsused ei hooli	Kõrge
WP5 – levitamine	Teavitada nähtavatest muudatustest ja omavalitsuse toetusest, et vähendada usaldamatust; kaasata noorte lugusid e-ajakirjas ja üritustel	Hooletus Loe kui institutsionaalne ükskõiksus	Keskmine
WP1 – järelevalve ja hindamine	Mõõda algseisundi näitajaid uuesti vahe- ja lõppetapis: valmisolek 83,0%; poliitiline mõjuvõime 48,1%; teab, milline asutus 31,8%; õigusliku teadmiste indeks M = 1,82; juurdepääs turvalisele ruumile 54,3%	Käesoleva uuringu algväärtused	Keskmine
WP2 – andmete kvaliteet	Täiendada puuduvad andmed: spetsialistide intervjuud Jordaanias, noorte fookusgrupid Eestis; dokumenteerida fookusgruppide osalejate arv; korrigeerida küsitluste suunamist tulevaste uuringute jaoks	Lüngad, mis on tuvastatud 2. ja 6. jaotises	Keskmine

6. Piirangud

Nende tulemuste kasutamisel tuleks arvesse võtta mitmeid piiranguid. Esiteks kasutati uuringus partnervõrgustike kaudu mugavusvalimit; valim ei ole partnerriikide noorte suhtes representatiivne, koosneb peamiselt naistest ja üliõpilastest ning selle koosseis erineb riigiti. Riikidevahelised võrdlused peegeldavad seetõttu osaliselt seda, keda uuringuga hõlmati. Teiseks on Eesti uuringu valim (n = 13) liiga väike usaldusväärsete riigi tasandi järelduste tegemiseks ning Eestis ei korraldatud fookusgruppe. Kolmandaks tuletati haridussüsteemis ega tööturul osalemata noorte rühm staatust käsitlevast küsimusest (n = 46) ning vaid 13 vastajat identifitseeris end selgesõnaliselt NEET-noorena; selle rühma tulemused on suunava iseloomuga. Neljandaks vastas 8,3% vastajatest mõlemale hindamisskaalale ühtmoodi; peamised tulemused ei muutunud, kui need vastajad välja jäeti, kuid see suurendas ühe riigi vahelist erinevust. Viiendaks tähendas suunamisviga seda, et küsimusele osalemata jätmise põhjuste kohta vastas vaid 21 vastajat ning kaks vastusevarianti ühendasid kahte erinevat põhjust.

Ka kvalitatiivsed andmed erinevad sügavuse ja võrreldavuse poolest. Jordaanias viidi läbi intervjuud noorte vabatahtlikega, mitte praktikutega, ning nende sõnastus on väga sarnane; mitmes riigis on intervjuud pigem viimistletud kirjalikud kokkuvõtted kui sõna-sõnalt transkribeeritud; Kreekas, Tuneesias ja Türgis ei dokumenteeritud fookusgruppide osalejate arvu ega profiili. Need erinevused piiravad ühegi riigi kvalitatiivsete andmete kaalu, kuigi teemade järjepidevus riikide vahel suurendab usaldust üldiste järelduste suhtes. Lõpuks on kõik andmed osalejate enda esitatud ja ristlõikelised, mistõttu seoseid – näiteks õigusliku asjatundlikkuse ja poliitilise mõjuvõime vahel – ei saa tõlgendada põhjuslikena.

7. Järeldus

„Revive & Thrive“ partnerriikide noortel ei puudu ideid ega tahet. Nad näevad hooletusse jäetud ruume raisatud potentsiaalina ja institutsioonilise ükskõiksuse märgina ning enamik neist aitaks seda olukorda muuta. Neil puuduvad aga praktilised võtmed: teadmine, kellele ruum kuulub, kellelt küsida, kuidas luba saada, kuidas tegevust rahastada ja kindlustada ning kuidas suhelda ametnikega, kes on ise ebakindlad või riskikartlikud. Projekt on heas positsioonis neid lahendusi pakkuma – riigipõhise õigus- ja haldusalase õppematerjali, vahendajateks koolitatud noorsootöötajate, lihtsate ja inimeste poolt toetatavate digitaalsete vahendite ning omavalitsustega sõlmitud kokkulepete kaudu, mis muudavad teekonna ideest loani lühemaks ja turvalisemaks. Kui projekt õnnestub, viitavad andmed sellele, et kasu võib ulatuda kaugemale kui vaid taaselustatud ruumid: noored, kes mõistavad, kuidas kohalikke otsuseid tehakse, usuvad tõenäolisemalt ka seda, et nende hääl loeb.

Viited

Bandura, A. (1997). *Eneseefektiivsus: kontrolli teostamine*. W. H. Freeman.

Benjamini, Y., & Hochberg, Y. (1995). Valeavastuste määra kontrollimine: praktiline ja tõhus lähenemisviis mitmekordsele testimisele. *Journal of the Royal Statistical Society: Series B (Methodological), 57*(1), 289–300. https://doi.org/10.1111/j.2517-6161.1995.tb02031.x

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Temaatilise analüüsi kasutamine psühholoogias. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Cohen, J. (1988). *Käitumisteaduste statistiline võimsuse analüüs* (2. trükk). Lawrence Erlbaum Associates.

Euroopa Liidu Nõukogu. (2018). Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noorsoovaldkonna Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noorsoostrateegia 2019–2027 (2018/C 456/01). *Euroopa Liidu Teataja, C 456*, 1–22.

Creswell, J. W. ja Plano Clark, V. L. (2018). *Segameetoditel põhineva uurimistöö kavandamine ja läbiviimine* (3. trükk). SAGE.

Kerby, D. S. (2014). Lihtne erinevuse valem: lähenemisviis mitteparameetrilise korrelatsiooni õpetamisele. *Comprehensive Psychology, 3*. https://doi.org/10.2466/11.IT.3.1

Revive & Thrive Consortium. (2025). *Revive and Thrive: noorte võimestamine kogukonnaruumide ümberkujundamiseks* [Erasmus+ noorsoo valdkonna suutlikkuse suurendamise taotlus, B-osa]. Avaldamata projektidokument.

Revive & Thrive konsortsium. (2026). *WP2 riiklikud aruanded, intervjuude protokollid ja fookusgruppide kokkuvõtted: Egiptus, Eesti, Kreeka, Jordaania, Tuneesia ja Türgi* [Avaldamata uurimisdokumendid].

Tomczak, M., & Tomczak, E. (2014). Vajadus esitada mõju suuruse hinnanguid: ülevaade mõnest soovitatavast mõju suuruse mõõtmisviisist. *Trends in Sport Sciences, 1*(21), 19–25.

Lisa A: Uurimisküsimused ja andmeallikad

Tabel 8

Uurimise alaküsimuste ja uurimisvahendite vastavus

Alaküsimus	Küsitluse küsimused	Intervjuud	Fookusgrupid
1.1 Hooletusse jäetud ruumide esinemissagedus ja arv	Q10, Q13	-	FG1 arvamus
1.2 Tunded hüljatud ruumide suhtes	Q11	-	FG1 jää murdja, taju
1.3 Pakutud ruumid ja funktsioonid	Q12, Q15–Q16	-	FG1 kaardistamine
1.4 Puuduvad teenused ja soovitud muutused	Q46, Q48	-	-
2.1 Kogemus ja valmisolek	Q14, Q20	-	FG1 motivatsioon
2.2 Motiivid ja rollid	Q17	-	FG1 motiveerimine (rollid)
2.3 Vastutus ja tõhusus	Q21	-	-
2.4 Sotsiaalne ettevõtlus	Q22, Q23	-	-
3.1 Peamised takistused	Q7, Q8, Q18	Q3	FG1 takistuste järjestus
3.2 Kõrvalejäämise etapp	-	Q5	FG2 teekonna kaardistamine
3.3 Vähem võimalusi omavad rühmad	Q5–Q6 × Q7–Q8	Q4, Q18	FG1 takistused
3.4 Digitaalne valmisolek	Q9, Q33, Q39	Q15	-
3.5 Turvalised ja kaasavad ruumid	Q9	Q19	-
4.1 Protseduuriline teadmine	Q19, Q24, Q25	-	-
4.2 Institutsionaalsed takistused	Q26	Q6, Q7, Q11	FG2 teekonna kaardistamine
4.3 Ametiasutuste kuvand	Q8, Q11, Q21	-	FG2 noored ja ametivõimud
4.4 Koostöö parandamine	Q47	Q12	FG2 noored-ametiasutus, lõpetamine
5.1 Noorte toetamine ja oskuste vajadused	Q23, Q27, Q28, Q36	Q17	FG1 toetus; FG2 mentorlus
5.2 Mentorluse eelistused	Q29, Q34	-	FG2 juhendamine
5.3 Noorsootöötajate vajadused	-	Q1–Q2, Q8–Q10	-
6.1 Õppevormid	Q29, Q31, Q37, Q45	Q14, Q16	FG2 digitaalsed tööriistad
6.2 Rakenduse, chatboti ja kaardi funktsioonid	Q30, Q32, Q34, Q35, Q41, Q42, Q44	Q13	FG2 funktsioonide hääletamine
6.3 Kaasatuse vähenemine ja mängustamine	Q38, Q40, Q43	Q14	FG2 digitaalsed tööriistad

Märkus. Küsitluse nummerdus järgib küsimustiku Wordi versiooni (Q1–Q48); veebiversioonis kasutati jaotiste nummerdust (A1–I3).

Lisa B: Riikide võrdlus hindamisskaala küsimuste osas

Tabel 9

Keskmised hinnangud riikide kaupa ja Kruskal-Walli testid

Küsimus	EG	TN	JO	TR	GR	EE	H(5)	p	ε²	q
Juurdepääs: nutitelefon	2,85	2,80	3,00	2,95	2,94	3,00	19,37	0,002	0,05	0,003
Juurdepääs: töökindel internet	2,66	2,66	2,95	2,85	2,74	2,92	15,54	0,008	0,04	0,013
Juurdepääs: sülearvuti/arvuti	2,37	2,30	2,97	2,70	2,69	2,92	38,39	< 0,001	0,12	< 0,001
Juurdepääs: turvaline avalik ruum	2,11	2,31	2,79	2,42	2,66	2,77	35,05	< 0,001	0,11	< 0,001
Tunne vastutustundlik naabruskond	4,29	4,15	4,16	3,58	3,63	3,62	27,86	< 0,001	0,09	< 0,001
Hääl võib mõjutada kohalikke otsuseid	3,11	3,35	3,61	2,85	3,17	3,00	10,32	0,067	0,02	0,082
Eelistab oodata ametivõimude otsust	2,23	3,01	3,92	3,18	3,14	3,38	47,77	< 0,001	0,16	< 0,001
Võime: leida seaduslik omanik	1,89	1,89	2,53	1,82	1,86	1,38	5,83	0,323	0,00	0,335
Oskus: planeerimis- ja maakasutusseadused	1,82	1,47	2,61	1,62	1,94	2,00	16,11	0,007	0,04	0,011
Võimalus: ajutine kasutusluba	1,78	1,57	2,50	1,65	1,80	1,31	12,50	0,029	0,03	0,037
Võime: vastutus/kindlustus	1,74	1,58	2,55	1,40	1,69	1,15	17,71	0,003	0,05	0,006
Vorm: näost-näkku töötubad	4,40	3,93	4,13	3,22	3,94	3,46	31,93	< 0,001	0,10	< 0,001
Vorming: AI-chatbot	3,74	3,41	3,71	3,60	3,37	2,54	13,70	0,018	0,03	0,024
Vorm: praktilised harjutused	4,40	3,55	4,26	3,50	4,17	4,00	46,38	< 0,001	0,15	< 0,001
Vorm: veebikursused/videod	4,33	3,68	3,92	3,82	3,83	3,69	18,80	0,002	0,05	0,004
Vorm: individuaalne juhendamine	4,19	3,69	3,89	3,28	3,83	4,00	23,82	< 0,001	0,07	< 0,001
Vorm: vastastikune õppimine	4,55	3,96	4,11	3,32	3,83	3,85	44,55	< 0,001	0,15	< 0,001
Vorming: kirjalikud juhendid	3,93	3,62	3,74	3,42	3,63	3,38	9,40	0,094	0,02	0,102
Vorming: veebiseminarid	3,63	3,62	3,74	3,48	3,63	3,54	1,07	0,957	0,00	0,957
Vorm: õppevisiidid	4,53	3,96	4,21	3,58	3,94	3,85	32,83	< 0,001	0,10	< 0,001
Rakendus: GPS-kaart	4,23	3,77	4,08	3,78	3,71	3,38	21,22	< 0,001	0,06	0,002
Rakendus: mentoriga suhtlemine	4,18	3,95	3,95	3,70	3,91	3,92	10,19	0,070	0,02	0,082
Rakendus: e-õppe moodulid	4,04	3,80	3,82	3,70	3,91	3,31	9,65	0,086	0,02	0,096
Rakendus: teated	4,21	3,93	4,05	3,70	3,91	3,69	13,87	0,016	0,03	0,023
Taotlus: omal algatusel	4,26	3,86	4,08	3,78	4,03	3,85	13,95	0,016	0,03	0,023
Rakendus: mitmekeelne tugi	4,27	3,97	4,05	3,45	3,77	3,92	22,20	< 0,001	0,06	0,001
Sagedus kohtumiste hüljatud ruumide esinemissagedus	3,68	3,42	2,89	2,85	3,26	2,69	28,89	< 0,001	0,09	< 0,001

Märkus. Keskmised väärtused 1–5-punktilisel skaalal (küsimused: 1 = harva/mitte kunagi, 2 = mõnikord, 3 = alati). EG = Egiptus (n = 73), TN = Tuneesia (n = 74), JO = Jordaania (n = 38), TR = Türgi (n = 40), GR = Kreeka (n = 35), EE = Eesti (n = 13). q = Benjamini-Hochbergi korrigeeritud p-väärtus. Negatiivsed ε² hinnangud on esitatud väärtusena 0,00.

Lisa C: Avatud küsimustele antud vastuste kodeerimine

Vastused loeti läbi algkeeles ja kodeeriti induktiivselt; ühe vastuse kohta kuni kaks koodi (üks ruumi tüübi jaoks). Protsendid viitavad kodeeritavatele vastustele ja nende summa võib ületada 100%.

Tabel 10

„Linnapea üheks päevaks": funktsioon tähelepanuta jäetud ruumi jaoks (152 kodeeritavat vastust)

Kategooria	n	%
Üldine renoveerimine / taaselustamine	42	27,6
Puhastus, hooldus, ohutus ja põhitaristu	41	27,0
Noorte- ja kogukonnakeskus, haridus- ja õppekeskkond	28	18,4
Kultuuri- ja kunstikeskus	23	15,1
Roheala, park, aed, puude istutamine	18	11,8
Vajaduste hindamine ja osalusprotsess	13	8,6
Töökohad, kutseõpe ja ettevõtlus	11	7,2
Kultuuripärandi säilitamine ja taastamine	9	5,9
Sport, mängud ja vaba aeg	7	4,6
Keskkonna- ja jätkusuutlikkusega seotud kasutamine	4	2,6
Muu	10	6,6

Tabel 11

Taastamiseks pakutud konkreetse ruumi tüüp (87 vastust)

Kategooria	n	%
Mahajäetud / lagunenud hoone	23	26,4
Tänavad, väljakud ja transpordi infrastruktuur	13	14,9
Kultuuripärand / ajaloolised paigad	10	11,5
Tühi maa, krunt või prügila	10	11,5
Park / aed / haljasala	9	10,3
Rannik, veekogu või loodusala	8	9,2
Avalik rajatis (kool, ülikoolilinnak, noorte- või spordirajatis)	7	8,0
Kogu naabruskond / linnaosa	6	6,9
Muu / ebaselge	1	1,1

Tabel 12

Esimene küsimus AI-mentorile (107 programmeeritavat vastust)

Kategooria	n	%
Tegevuskava / samm-sammuline juhend	25	23,4
Lubade, seaduste ja õiguslike menetlustega seotud küsimused	22	20,6
Ideed, disain ja tagasiside ideele	20	18,7

Kategooria	n	%
Kuidas alustada / esimesed sammud	18	16,8
Inimesed, meeskond, partnerid ja mentorid	8	7,5
Tõendid, näited ja vajaduste analüüs	7	6,5
Omandiõigus ja ametiasutuste kaasamine	6	5.6
Rahastamine, eelarve ja kulud	6	5.6
Takistused ja riskid	5	4,7
Muu (sh usaldamatus tehisintellekti suhtes)	7	6,5

Tabel 13

Kõige olulisem muudatus, mida kohalik omavalitsus võiks teha (110 kodeeritavat vastust)

Kategooria	n	%
Noortele ruumide ja keskuste pakkumine	26	23,6
Kuulata noori ja kaasata neid otsuste tegemisse	22	20,0
Rahastamine ja materiaalne toetus	21	19,1
Lubade ja bürokraatia lihtsustamine	18	16,4
Koolitus, juhendamine ja nõustamine	15	13,6
Puhtad, ohutud ja keskkonnasõbralikud avalikud alad	14	12,7
Töökohad ja vabatahtliku töö võimalused	7	6,4
Avalik toetus, edendamine ja hoiakute muutmine	6	5,5
Läbipaistvus ja selge teave/kanalid	5	4,5
Muu	7	6,4

Lisa D: Uuringu vastajate poolt nimetatud GIS-kaardi kandidaatpaigad

Tabel 14

Küsimusele 16 vastustes nimetatud asukohad

nr	Asukoht (vastavalt kirjeldusele)	Pindala	Riik	Tüüp
1	Ranna ääres asuvad mahajäetud hooned	Kariotes, Lefkada	Kreeka	Hoone
2	Mahajäetud hoone Kastro rannal	Kastro, Lefkada	Kreeka	Hoone
3	Lefkada staadion (põhikooli kõrval)	Lefkada linn	Kreeka	Objekt
4	Kultuurikeskuse ja lasteaia juures asuv aed/väljak	Lefkada linn	Kreeka	Park
5	Laguun ja linnuvaatlusplatvormid	Lefkada	Kreeka	Loodus
6	Lõpetamata hoone karkass	Lefkada kesklinn	Kreeka	Hoone
7	„Çarşı" hoone ülikoolilinnakus	METU, Ankara	Türgi	Objekt
8	Kreenholmi vabrik	Narva	Eesti	Kultuuripärand
9	Mahajäetud hoone, Kiriku 7	Narva	Eesti	Hoone
10	Mahajäetud hoone, Koidu tänav	Tallinn	Eesti	Hoone
11	Endine kasvuhoone	Laagri (Saue)	Eesti	Hoone
12	Ayoun Musa allikas Nebo mäe lähedal	Madaba	Jordaania	Loodus
13	Kultuuriväljak (lammutatud kino)	Sohag	Egiptus	Väljak
14	Kiviseintega sisehoov vana turu lähedal	Edfu, Aswan	Egiptus	Kultuuripärand
15	Kasutamata riigilao tühi hoov	El-Shahabia, Damietta	Egiptus	Tühi maatükk
16	Betoonribaga ja prügimäega ala vana laevatehase lähedal	El-Dahar, Hurghada	Egiptus	Tühi maatükk
17	Katuseeta mahajäetud betoonehitis	El-Baroudiya, Fayoum	Egiptus	Hoone
18	Kairo tänav	Aleksandria	Egiptus	Tänav
19	Endine trammitee, mis on muutunud prügimäeks	Fleming, Aleksandria	Egiptus	Tühi maatükk
20	Liivane krunt hoonete vahel, 71. piirkond	10. Ramadani linn	Egiptus	Tühi maatükk
21	Tulekahju järel suletud endine hotell	El-Maryoutia, Giza	Egiptus	Hoone
22	Ajaloolised villad	Camp Caesar, Aleksandria	Egiptus	Kultuuripärand
23	Al-Ashraf Khalil ibn Qalawuni haud	Kairo	Egiptus	Kultuuripärand
24	Suletud kino ja mahajäetud suvilad	El-Hanoville, Aleksandria	Egiptus	Hoone
25	Tagatänavad ja alleed	El-Agami, Aleksandria	Egiptus	Tänav
26	El-Shallalati aiad	Aleksandria	Egiptus	Park
27	Hadayek El-Kobba metroojaama taga asuv ala	Kairo	Egiptus	Pindala
28	Arishi rand	El-Arish	Egiptus	Loodus
29	Avalik ujumisbassein ja park	Tebourba, Manouba	Tuneesia	Rajatis/park
30	Vana palee	El-Mohamedia, Ben Arous	Tuneesia	Kultuuripärand

Märkus. Vastajate sisestatud koordinaadid on kättesaadavad kodeeritud andmefailis; mitmed neist olid ebaõiged ning enne GIS-kaardil avaldamist tuleb kõik asukohad, omandiõigus ja turvalisuse seisund partnerite ja omavalitsustega üle kontrollida. Isikuandmeid ei kogutud.

Lisa E: Noorte uuring – lõplik ingliskeelne versioon

Sissejuhatus osalejatele: Käesolev uuring on osa projektist „Revive & Thrive", mis on Euroopa Liidu kaasrahastatav riikidevaheline algatus. Uuringut juhib MIHI (Egiptus) koostöös partneritega Kreekast, Jordaaniast, Türgist, Eestist ja Tuneesiast. Soovime teada saada teie nägemust hooletusse jäetud ühiskondlikest ruumidest ning oskustest, mida vajate nende taaselustamiseks. Käesolev küsimustik on koostatud segameetoditel põhineva uurimisraamistiku alusel, et tagada andmete kehtivus ja riikidevaheline võrreldavus kogu Euroopa-Vahemere piirkonnas.

Andmekaitse (GDPR): Teie osalemine on täiesti vabatahtlik ja anonüümne. Andmeid kasutatakse ainult käesoleva projekti eesmärkidel.

Kui olete vanuses 15–17, kinnitate jätkamisega, et olete saanud vanemate või eestkostja nõusoleku osalemiseks

---

1- Teie kohta (demograafilised andmed):

Esmalt soovime teie kohta rohkem teada saada. Selles osas kogume mõningaid põhilisi taustandmeid, et mõista, kes selles uuringus osalevad, ja tagada, et meie tulemused peegeldaksid partnerriikide noorte kogu mitmekesisust.

Q1. Kui vana sa oled? _____

Q2. Mis on su sugu?

[ ] Mees

[ ] Naine

[ ] Mittebinaarne

Q3. Kus sa elad (millises riigis)?

[ ]

Egiptus [

]

Jordaania

[ ] Kreeka

[ ] Türgi

[ ] Eesti [ ]

Tuneesia

[ ] Muu: _____

Q4. Millises linnas elate? _____

Q5. Praegune staatus (valige kõik sobivad

vastused)**:**

[ ] Üliõpilane

[ ] Töötav

[ ] Töötud

[ ] Ei õpi ega osale koolituses (NEET)

Q6. Kas olete kogenud mõnda järgmistest olukordadest? (Vabatahtlik – valige kõik sobivad vastused)

Märkus: See aitab meil tagada, et meie projekt jõuaks kõikide olukordades olevate noorteni. Võite selle küsimuse vahele jätta.

[ ] Majanduslikud või rahalised raskused

[ ] Elamine maapiirkonnas või geograafiliselt

isoleeritud piirkonnas [ ] Rändaja- või pagulastaust

[ ] Puue või tervisega seotud probleemid [ ]

Sotsiaalsed või perega seotud probleemid

[ ] Õpiraskused või koolist varajase väljalangemise oht [ ]

Diskrimineerimine või sotsiaalne tõrjutus

[ ] Ükski eespool

nimetatutest [ ]

Eelistan mitte vastata

2- Juurdepääsu ja osalemise takistused:

Q7. Kas teil on raskusi või takistusi, mis teevad teile raskeks osalemise kogukonna tegevustes?

[ ] Jah

[ ] Ei

(Märkus: kui vastasite „Ei", minge edasi küsimusele 9)

K8. Mis teeb teie osalemise raskeks? (Valige kõik sobivad vastused) (Vabatahtlik) [ ]

Puuduvad rahalised vahendid transpordi/materjalide jaoks

[ ] Ma ei tea, kuidas osaleda / keegi ei kutsunud mind

[ ] Ma ei tunne end piisavalt enesekindlalt

[ ] Perekonna- või töökohustused

[ ] Keele- või suhtlusbarjäärid [ ]

Juurdepääsuprobleemid (puue)

[ ] Ma ei usalda kohalikke institutsioone

[ ] Puuduvad tegevused, mis mind

huvitaksid [ ] Muu: _____

K9: Kas teil on regulaarne juurdepääs järgmistele asjadele?

(Märkus: Interneti puhul tähendab „usaldusväärne" piisavalt tugevat ühendust, et vaadata videot või osaleda veebikõnes katkestusteta).

	Jah, alati	**Mõnikord**	**Ei, harva või mitte kunagi**
Nutitelefon	[ ]	[ ]	[ ]
Usaldusväärne internetiühendus	[ ]	[ ]	[ ]
Sülearvuti või arvuti	[ ]	[ ]	[ ]
Seif avalikud ruumid minu minu naabruskonnas	[ ]	[ ]	[ ]

3- Linnakeskkonna tajumine ja emotsionaalne kaardistamine:

„Hooletusse jäetud alade" all mõeldakse hooneid, parke või maatükke, mis on mahajäetud, kasutamata või lagunenud seisukorras

Q10. Kui tihti kohtate oma naabruses hüljatud kohti?

(Skaala: 1 – Mitte kunagi | 2 – Harva | 3 – Mõnikord | 4 – Sageli | 5 – Mitu korda päevas)

Q11. Milliseid tundeid tekitavad need hüljatud kohad teie suhtes oma naabruskonda või linna? (Valige kuni 3 vastust)

[ ] Need tekitavad mulle tunde, et ametivõimud ei hooli meie

piirkonnast. [ ] Need muudavad naabruskonda ebaturvaliseks või

ebamugavaks.

[ ] Need tunduvad minu põlvkonna jaoks „raiskatud potentsiaalina".

[ ] Need tekitavad mulle tunde, et mind jäetakse kohalikust otsustusprotsessist kõrvale.

[ ] Need meenutavad mulle minu naabruskonna ajalugu või identiteeti.

[ ] Need tunduvad olevat „tühi lõuend" uutele, loomingulistele

ideedele.

[ ] Ma ei pane neid eriti tähele; need on lihtsalt osa maastikust. [ ]

Muu: _____

Q12. Kui sa oleksid „üheks päevaks linnapea", millise peamise ülesande annaksid sa hooletusse jäetud ruumile?

(Vaba vastus: _____)

Q13. Kui palju hooletusse jäetud kohti on teie naabruskonnas ligikaudselt?

[ ]

Ühtegi [

] 1–3

[ ] 4–6

[ ] Rohkem kui 6

Q14. Kas olete kunagi osalenud oma kogukonna hooletusse jäetud ala ümberkujundamises või kaaluksite selles osalemist?

[ ] Jah, olen varem osalenud [ ] Ei

ole, kuid kaaluksin seda [ ] Ma ei ole

kindel

[ ] Ei, ma ei kaaluks seda

[LOOGIKAREEGEL: Kui vastus on „Ei, ma ei kaaluks seda", siis mine otse küsimusele Q18 (Osalemata jätmise põhjused). Kõik ülejäänud jätkavad küsimusega Q15]

Q15. Kas teate oma naabruses mõnda konkreetset hooletusse jäetud kohta, mida teie arvates tuleks taaselustada?

[ ] Jah

[ ] Ei

(Märkus: kui vastus on „Ei", mine edasi küsimusele 17)

Q16. Rääkige meile sellest – milline on see koht ja kus see asub?

- Kirjeldus (Mis see on?): _____
- Asukoht või aadress (nt tänavanimi, linnaosa või Google Mapsi link): _____

Q17. Mis motiveeriks teid KÕIGE ROHKEM osalema ruumi ümberkujundamises? (Valige kaks peamist põhjust)

[ ] Minu linnaosa parandamine

[ ] Ametialaste oskuste omandamine oma

CV jaoks [ ] Sotsiaalse võrgustiku

laiendamine

[ ] Loomingulise ruumi loomine oma hobide jaoks

Q18. Mis on PEAMINE põhjus, miks te võiksite mitte osaleda või osalemise lõpetada?

[ ] Aja puudus / paberitöö väsitavus [ ]

Huvi puudumine

[ ] Tunne, et see midagi ei muuda / Rahastuse puudumine

[ ] Hirm õiguslike ja bürokraatlike probleemide ees

Q19. Kujutage ette, et jalutate ja leiate projekti jaoks ideaalse hüljatud koha. Mida te teeksite ESIMESENA? (Valige üks)

[ ] Teeksin sellest foto.

[ ] Jagaksin seda sotsiaalmeedias või WhatsAppis, et kuulda sõprade

arvamust. [ ] Prooviksin välja selgitada, kellele see kuulub.

[ ] Otsiksin selle kaardilt üles, et uurida

selle ajalugu. [ ] Ei teeks midagi /

Jätkaksin kõndimist.

4- Kodanikuosalus ja motivatsioon:

Q20. Kas oled kunagi osalenud kogukonnaprojektis või vabatahtlikus töös?

[ ] Jah, regulaarselt

[ ] Jah, üks või kaks

korda [ ] Ei, mitte

kunagi

Q21. Hinda, mil määral oled nõus järgmiste väidetega (1 – olen täiesti eriarvamusel **|** 2 – olen pigem eriarvamusel | 3 – ei ole nõus ega eriarvamusel | 4 – olen pigem nõus | 5 – olen täiesti nõus):

Tunnen vastutust oma naabruskonna parandamise eest: [1] [2] [3] [4] [5]

Usun, et minu arvamus võib mõjutada kohaliku omavalitsuse otsuseid: [1] [2] [3] [4] [5]

Ma eelistan oodata, kuni ametivõimud kohad korda teevad, selle asemel et seda ise teha: [1][2][3][4][5]

Q22. Kas oleksite huvitatud taaselustatud ruumi kasutamisest „sotsiaalse ettevõtte" või väikese kohaliku ettevõtte loomiseks?

„Sotsiaalne ettevõte on ettevõte, mille peamine eesmärk on avaldada positiivset sotsiaalset, keskkonnaalast või kogukondlikku mõju, mitte maksimeerida erakasumit"

[ ] Jah

[ ] Ei

[ ] Võib-olla / vajan rohkem teavet

Q23. Kas sooviksite osaleda sotsiaalse ettevõtluse ja kogukonnaruumi haldamise alases koolituses?

[ ] Jah

[ ] Ei

5- Institutsioonilised takistused ja õigusalane teadlikkus:

Q24. Kas teate, millise asutusega tuleks ühendust võtta, et taotleda avaliku ruumi kasutamist?

[ ] Jah, täpselt

[ ] Mul on üldine

ettekujutus [ ] Ei

K25. Hinnake oma praegust suutlikkust teha järgmist (1 – pole teadmisi | 2 – olen sellest kuulnud, kuid tean vähe | 3 – mul on mõningane põhimõtteline arusaam | 4 – tunnen end üsna kindlalt | 5 – tunnen end väga kindlalt):

Ruumi seadusliku omaniku leidmine: [1] [2] [3] [4] [5]

Kohalike planeerimis- ja maakasutusseaduste mõistmine: [1] [2] [3] [4] [5]

Ajutise kasutusloa taotlemine: [1] [2] [3] [4] [5]

Vastutuse ja ohutuskindlustuse haldamine: [1] [2] [3] [4] [5]

Q26. Järjestage need 1-st (suurim takistus) kuni 4-ni (väike takistus):

[ ] Hirm õiguslike tagajärgede/trahvide ees.

[ ] Keerulised või segadust tekitavad taotlusprotsessid [

] Noortele mõeldud „samm-sammult" juhendi

puudumine.

[ ] Tunne, et kohalikud ametiasutused ei võta sind vastu või eiravad sind

---

6- Mentorlus, oskused ja digitaalsed vahendid:

Q27. Kui te hakkaksite osalema hooletusse jäetud ruumi ümberkujundamises, millist toetust või koolitust vajaksite kõige rohkem? (Valige kaks kõige olulisemat)

[ ] Õiguslik

nõustamine/lubade

taotlemine [ ] Rahastamise

hankimine/eelarvestamine [

] Ehitus/projekteerimine

[ ] Digitaalne/turundus

Q28. Milliseid järgmistest oskustest sooviksite kõige rohkem arendada? (Valige kõik sobivad

vastused) [ ] Toetustaotluste koostamine

[ ] Ehitusohutus/ise tegemine

[ ] Digitaalne kaardistamine

(GIS) [ ] Konfliktide

Q29. Kui tõenäoline on, et osaleksite järgmistes õppevormides? (1 – väga ebatõenäoline | 2 – ebatõenäoline | 3 – neutraalne | 4 – tõenäoline | | 5 – väga tõenäoline):

Kohapealsed töötoad: [1] [2] [3] [4] [5]

Tehisintellekti chatbot/digitaalne assistent: [1] [2] [3] [4] [5]

Praktilised harjutused: [1] [2] [3] [4] [5]

Veebikursused või videoõpetused: [1] [2] [3] [4] [5]

Individuaalne juhendamine: [1] [2] [3] [4] [5]

Õppimine teiste noortega: [1] [2] [3] [4] [5]

Kirjalikud juhendid või töövahendid: [1] [2] [3] [4] [5]

Veebiseminarid või veebipõhised otseülekanded: [1] [2] [3] [4] [5]

Õppevisiidid edukatele kogukonnaprojektidele: [1] [2] [3] [4] [5]

7- Digitaalsed funktsioonid:

Me arendame digitaalset tööriista, mis aitab noortel leida oma tee hüljatud ruumide ümberkujundamise protsessis. Allpool on toodud mõned funktsioonid, mida kaalume – palun hinda, kui oluline igaüks neist sinu jaoks oleks.

Q30. Hinnake nende funktsioonide tähtsust meie tulevase rakenduse jaoks (1 – pole üldse vaja | 2 – veidi kasulik | 3 – mõõdukalt oluline | 4 – väga oluline | 5 – hädavajalik):

Ruume kajastav interaktiivne GPS-kaart: [1] [2] [3] [4] [5]

Otsesõnumite vahetamine kohalike mentoritega: [1] [2] [3] [4] [5]

E-õppe moodulid kodanikuprojektide ja jätkusuutlikkuse teemadel: [1] [2] [3] [4] [5]

Teated teie lähedal toimuvate sündmuste ja algatuste kohta: [1] [2] [3] [4] [5]

Võimalus postitada ja reklaamida oma kodanikualgatust: [1] [2] [3] [4] [5]

Mitmekeelne tugi: [1] [2] [3] [4] [5]

Q31. Kuidas sooviksite saada juhiseid õiguslike või halduslikke protsesside kohta (nt load või omandiõiguse eeskirjad)? (Valige kõik sobivad vastused)

[ ] TikTok-stiilis video

[ ] Otsustuspuud

(küsimused ja vastused) [ ]

PDF-kontrollnimekiri

[ ] Häälmärge

[ ] Infograafik või visuaalne kokkuvõte

Q32. Kui otsite veebisaidilt abi, siis kas eelistate:

[ ] Kirjutada oma küsimus vabalt tehisintellektile

[ ] Valida oma probleemi eelnevalt määratud

menüüst [ ] Rääkida inimese esindajaga

[ ] Vaadata lühikest õpetust või

juhendvideot [ ] Otsida vastust KKK-st või

abistavast artiklist

[ ] Küsida teistelt kasutajatelt kogukonna foorumis

Q33. Kas olete kunagi kasutanud tehisintellekti tööriista (nt ChatGPT, Google Gemini, Claude või midagi sarnast), et end ülesande täitmisel aidata?

[ ] Sageli

[ ] Üks või kaks

korda [ ] Mitte

kunagi

Q34. Kui meie projekti rakendus sisaldaks tehisintellekti assistenti, mis juhendaks teid taaselustamisprotsessi läbi, millega sooviksite, et see teid esimesena aitaks?

[ ] Aidata mul leida õiged seadused/load

[ ] Ühendada mind inimmentoriga

[ ] Andke mulle samm-sammuline kontrollnimekiri minu idee jaoks

[ ] Aidata mul leida teisi noori, kes liituksid minu meeskonnaga

Q35. Kui teil oleks 24/7 kättesaadav digitaalne mentor (tehisintellekti-chatbot), kes aitaks teid teie kodanikualgatuse elluviimisel, milline oleks esimene küsimus, mille te talle esitaksite?

Q36. Millised neist „rohelistest" teemadest huvitaksid sind kõige rohkem 2-minutiliste videote kaudu? (Vali kaks kõige olulisemat)

[ ] **Linnapõllundus:** kuidas muuta betoonpind „roheliseks tsooniks".

[ ] **Ümbertöötlemine ja ise tegemine:** kuidas kujundada odavat ruumi, kasutades

jätkusuutlikke/taaskasutatud materjale. [ ] **Ökoremont:** energia- ja veesäästmise nipid

kogukonnakeskustele.

[ ] **Süsiniku jalajälg:** kuidas mõõta ja vähendada oma projekti keskkonnamõju.

[ ] **Kliimaõigused:** minu õiguste mõistmine ELi kliimapoliitikas.

[ ] **Jäätmekäitlus:** ringlussevõtu ja nulljäätmete näpunäited kohalikele üritustele.

Q37. Mis aitab sul digitaalses õppes kõige paremini õppida?

[ ] Lühikesed videoõpetused / TikTok-

stiilis [ ] Interaktiivsed viktoriinid

[ ] Lihtsad PDF-kontrollnimekirjad

[ ] Teiste noorte tõelised lood [ ]

Animatsioonid/multikad

[ ] Samm-sammult juhendid

[ ] Mängulised väljakutsed või

ülesanded [ ] Podkasti või helisisu

[ ] Interaktiivsed videod

Q38. Milliseid neist õppeplatvormidest oled varem kasutanud?

[ ] Moodle

[ ] Google Classroom [

] Coursera / edX

[ ] Duolingo

[ ] Microsoft Teams [

] Ühtegi

[ ] Muu: _____

Q39. Millist seadet kasutate kõige sagedamini interneti kasutamiseks õppimise või uurimistöö eesmärgil? (valige kõik sobivad vastused)

[ ]

Mobiiltelefon/nutitelefon

[ ] Süle- või lauaarvuti

[ ] Tahvelarvuti

[ ] Avalik arvuti (raamatukogu, kool, kogukonnakeskus) [ ]

Ma ei kasuta internetti õppimiseks regulaarselt

Q40. Mis on kõige frustreerivam asi, mida olete kogenud veebipõhiste õppeplatvormide kasutamisel? (Valige üks)

[ ] Vajaliku sisu leidmine

[ ] Ülesannete/vormide esitamise põhimõtete

mõistmine [ ] Platvorm on liiga

aeglane/tehniliselt keeruline

[ ] Sisu on igav või ei ole piisavalt huvitav [ ]

Kaotan motivatsiooni ja jätan pooleli

[ ] Kui ma ummikusse jään, pole kelleltki abi küsida [

] Sisu pole minu keeles kättesaadav

[ ] Ma ei saa oma edusammude kohta mingit tagasisidet

Q41. Kas oleksite valmis jagama oma kodanikuprojekti täpset asukohta (GPS-koordinaate) avalikul kogukonna kaardil?

[ ] Jah, tahan, et see oleks kõigile nähtav [ ]

Jah, kuid ainult projekti liikmetele

[ ] Ei, eelistan jagada ainult naabruskonda/piirkonda

Q42. Mis motiveeriks teid kasutama kogukonna kaarti, millel on märgitud hooletusse jäetud ja taaselustatud kohad? (Valige kõik sobivad vastused)

[ ] Et leida hooletusse jäetud alasid, mis vajavad taaselustamist.

[ ] Et näha, mida teevad teised noorterühmad minu linnas.

[ ] Et näidata omavalitsusele oma projekti edusamme. [ ] Et näha,

kas ruum on ohutu ja seaduslikult ligipääsetav.

8- Digitaalne pedagoogika ja mängustamise dünaamika:

See osa aitab meil kujundada rakenduse „Revive & Thrive" õppimisfunktsioone. Teie vastused mõjutavad otseselt rakenduse toimimist.

Q43. Kui kasutaksite digitaalset platvormi kogukonnaprojekti haldamiseks, millised „mängumehhanismid" aitaksid kõige tõhusamalt vältida huvi kaotamist? (Valige kaks kõige olulisemat)

[ ] Visuaalne „taseme tõusu" riba, mis näitab, kui lähedal olen loa saamisele.

[ ] Avalik „edetabel“ või „kuulsuste sein“ minu linna aktiivsetele noortealgatustele.

[ ] Tehisintellekti abil töötav assistent, mis annab minu projektiideedele kohest „rohelise/punase tule“ tagasisidet.

[ ] „Punktide“ teenimine lõpetatud ülesannete eest, mis avavad juurdepääsu professionaalsetele mallidele (nt eelarvelehed, juriidilised eelnõud).

Q44. Kujutage ette, et olete just avastanud hooletusse jäetud koha, millest soovite teatada või millega soovite tegeleda. Kuidas eelistaksite selle kohta teavet rakendusse sisestada?

[ ] Paigutades „märgi“ reaalajas kaardile ja lisades foto.

[ ] Salvestada lühike helimärge selle koha kohta, mille rakendus automaatselt transkribeerib.

[ ] Täita lühike „Jah/Ei“ küsimustik ohutuse, valgustuse ja õigusliku staatuse kohta.

Q45. Milline formaat aitab teil meie poolt arendatavate lühikeste e-õppe moodulite puhul uut teavet kõige paremini mõista ja meelde jätta?

[ ] **Mikroõpe:** 60–90 sekundilised „kuidas teha“ videoklipid.

[ ] **Mängulised viktoriinid:** lühikesed interaktiivsed ülesanded iga õppetunni järel.

[ ] **Allalaaditavad töövahendid:** PDF-vormingus kontrollnimekirjad, mida saan kasutada välitöödel ka ilma internetiühenduseta. **[ ] Loo jutustamine:** teiste noorte tegelikud juhtumiuuringud või edulood [ ] Infograafikud või visuaalsed kokkuvõtted

[ ] Eakaaslastega arutelu

<u>9 – Jätkusuutlikkus ja tulevikuväljavaated:</u>

Q46. Milliseid teenuseid või võimalusi puudub praegu sinu naabruskonnas? (Vali kuni 2)

[ ] Noorteklubid / kohtumispaigad

[ ] Taskukohased tööruumid / ühisruumid [

] Spordi- või treeninguvõimalused

[ ] Turvalised rohelised alad

[ ] Kutseõppe- ja oskuste arendamise keskused

Q47. Milline on ühe lausega väljendatuna kõige olulisem muudatus, mida teie kohalik omavalitsus võiks teha, et toetada noorte juhitud linnaelu taaselustamist?

(Vaba vastus: _____)

Q48. Milliseid muutusi sooviksite oma piirkonnas järgmise 5 aasta jooksul kõige rohkem näha? (Valige kuni 3)

[ ] Rohkem töövõimalusi noortele.

[ ] Rohkem avalikke parke ja rohelisi

alasid. [ ] Rohkem kultuuri- ja kunstipaiku.

[ ] Parem keskkonnasäästlikkus (ringlussevõtt/puhas energia). [ ]

Parem ühistransport ja infrastruktuur.

[ ] Noorte otsesem osalemine linnaplaneerimises.

Lisa F: Kvalitatiivne uuring: huvirühmade ja ekspertide intervjuude juhend

Intervjuu küsimused

Teema 1: Roll ja kogemus:

Q1.[CORE] Kas saaksite lühidalt kirjeldada oma rolli ja kogemusi noortega töötamisel kogukonna- või avaliku ruumi algatuste raames?

Q2.[PÕHIKÜSIMUS] Milliseid noortealgatusi olete varem toetanud?

Teema 2: Noorte tegelikkus ja takistused:

K3.[PÕHIKÜSIMUS] Millised on teie kogemuste põhjal peamised väljakutsed, millega noored silmitsi seisavad, kui nad püüavad algatada kodaniku- või kogukonnaprojekti?

K4.[PÕHIKÜSIMUS] Kas need väljakutsed on erinevad vähemate võimalustega noorte (NEET-noored, sisserändajad) puhul? Kuidas?

Q5.[CORE] Millises etapis noored tavaliselt loobuvad? (Idee, planeerimine, load või elluviimine?)

Teema 3: Poliitiline ja õiguslik teadlikkus:

K6. [PÕHIKÜSIMUS] Kas teie kogemuse põhjal on noortel olemas selge õiguslik viis nende ruumide kasutamiseks või tunnete, et tegutsete õiguslikus vaakumis?

Teema 4: Halduslik sügavus

Q7. [PÕHIKÜSIMUS] Kirjeldage meile „ideaalseid" halduslikke samme noorterühmale, kes soovib kasutada avalikku ruumi. Kus protsess tavaliselt „takerdub" (nt selge pädevuse puudumine, kindlustusega seotud hirmud või poliitiline kõhklus)?

Teema 5: Mentorite valmisolek ja pedagoogilised vajadused (noorsootöötajatele/mentoritele)

K8. [PÕHIKÜSIMUS] Millised on suurimad väljakutsed, millega te noorte toetamisel nendes projektides silmitsi seisate, ja millist isiklikku tuge vajate, et olla tõhusam?

- **Täpsustavad küsimused:** Kas tegemist on aja puuduse, vahendite puuduse või raskustega ametiasutustega suhtlemisel?

K9. [PÕHIKÜSIMUS] Millistes konkreetsetes oskustes tunnete end kõige vähem ettevalmistatuna või vajate kõige rohkem koolitust?

- **Täpsustavad küsimused*:*** Pedagoogilised (juhendamine, konfliktide lahendamine, kaasamine) vs. tehnilised (eelarvestamine, riskide hindamine, digitaalne kaardistamine).

Q10. [CORE] Millised konkreetsed ressursid muudaksid teie igapäevatööd 50% lihtsamaks?

- **Täpsustavad küsimused*:*** samm-sammult juhendid, lubade mallid või digitaalne platvorm edusammude jälgimiseks?

Teema 6: Koostöö ja digitaalsed tööriistad

Q11. Kujutage ette, et rühm noori soovib järgmisel kuul teha „odavat sekkumist" (nt koristamine, värvimine või ajutine kunstiteos) hooletusse jäetud kohas.

- ➢ Kas saaksite meile selgitada, milliseid **konkreetseid samme** nad peaksid teie asutuse seisukohast järgima?
- ➢ Millistes valdkondades tekib teie arvates neil kõige rohkem raskusi või vajavad nad kõige rohkem tuge?
- ➢ Millised konkreetsed tervise-, ohutus- või vastutusdokumendid oleksid sellise projekti puhul rangelt nõutavad?

Q12. [PÕHIKÜSIMUS] Kuidas saaks parandada noorte, noorsootöötajate ja ametiasutuste vahelist koostööd?

Eesmärk: leida tõhusad strateegiad struktureeritud kaasamiseks.

Küsimused: Regulaarsed konsultatsioonikoosolekud, ühine kavandamine või spetsiaalne kontaktisik.

Q13. [PÕHIKÜSIMUS] Millised digitaalsed funktsioonid aitaksid teil mentorina jälgida noorteprojekti edenemist?

Teema 7: Õppevormid ja digitaalne tugi

Q14. Kui tunnete, et projekt on teile liiga koormav, kas eelistate 60-sekundilist videot või põhjalikku ülevaadet (10-leheküljelist juhendit)? Kuidas saavad meie digitaalsed tööriistad hoida teie motivatsiooni kõrgel, kui bürokraatia muutub keeruliseks?

Q15. [PÕHIKÜSIMUS] Teie noortega töötamise kogemuse põhjal – kas neil on projekti jaoks vajaliku rakenduse kasutamiseks piisav AI-oskus ja juurdepääs seadmetele, või oleks digitaalse valmisoleku puudumine takistuseks projekti edule?

Q16. [CORE] Kas eelistate õppimiseks visuaalset sisu (videod/infograafikud) või tekstipõhiseid juhendeid?

Q17. Millised „rohelised" teemad oleksid teie piirkonna noortele kõige kasulikumad? (nt hüljatud alade muutmine rohelisteks aladeks, energiasäästu nipid või jäätmekäitlus?).

Teema 8: Kaasatus

Q18. [PÕHIKÜSIMUS] Mis on suurim varjatud takistus nende projektides osalemiseks meie naabruses elavatele noortele, kellel puudub juurdepääs digitaaltehnoloogiale või kes on praegu töötud (NEET-noored)?

Q19. [PÕHIKÜSIMUS] Kuidas saab hüljatud ruumist muutuda marginaliseeritud rühmade jaoks turvaliseks kohaks? Millised füüsilised või sotsiaalsed omadused peavad sellel olema, et see oleks tõeliselt kaasav?

Lisa G: Noorte fookusgrupi arutelu juhend

FOKUSRÜHM 1

Teema: Kohalik tegelikkus, motivatsioon ja

takistused Istungi kulg

1. Tervitus ja sissejuhatus (10 min)

- Tutvustage projekti lühidalt
- Selgitage eesmärki
- Nõusoleku tagamine
- Jäämurdja:
- „Kui mõtlete oma piirkonna hüljatud kohtadele, mis teile meelde tuleb?“

2. Ruumi tajumine (20 min) | Küsimused:

- Milliseid hooletusse jäetud kohti on teie piirkonnas?
- Kuidas need mõjutavad teie igapäevaelu?
- Kas need tunduvad ohtlikud, kasutud või potentsiaalirikkad?
- Millist neist sooviksite kõige rohkem muuta?

Harjutus 1: „kaardistage oma piirkond“ (10 min) | Osalejad märgivad:

Ettevalmistusnõuanne: Enne sessiooni algust veenduge, et teil on olemas fotod või nimekiri kohtadest, mis on eelnevalt kaardistamisfaasis kindlaks määratud. Osalejad kasutavad neid visuaalse viitena, et arutada problemaatilisi ja potentsiaalseid alasid.

- Probleemsed ruumid
- Potentsiaaliga alad

3. Motivatsioon ja osalemine (20 min)

- Mis motiveeriks noori tegutsema?
- Mis teeb osalemise mõtestatuks?
- Milliseid rolle eelistaksid noored (juht, vabatahtlik, kujundaja jne)?

4. Takistused (25 min)

- Mis takistab noortel osalemisest?
- Millised takistused mõjutavad ebasoodsas olukorras olevaid noori rohkem?
- Kas noored tunnevad, et nende tegevus võib midagi muuta?

Harjutus 2: Takistuste järjestamine (10 min)

Osalejad järjestavad peamised takistused:

- Aja puudus
- Teabe puudus
- Hirm ametivõimude ees
- Õiguslik keerukus
- Raha puudus
- Madal enesekindlus
- Toetuse puudumine

5. Esialgsed toetusvajadused (10 min)

Mis aitaks noortel oma esimest algatust käivitada?

6. Lõpetus (5 min)

- „Milline on üks asi, mida projekt PEAB teie piirkonna noorte kohta kindlasti mõistma?“

FOKUSGRUPP 2:

Teema: Ideedest tegudeni ja toetussüsteemid Sessiooni

kulg

1. FG1 kokkuvõte (10 min) | Moderaator tutvustab:

- Peamised takistused
- Peamised motivatsioonid

Küsige:

- „Kas olete nendega nõus? Millele tuleks anda prioriteet?“

2. **Kodanikualgatuse teekond (25 min)** | Küsimused:

- Milliseid samme on vaja projekti käivitamiseks?
- Millised on noorte suurimad raskused?
- Millist tuge on vaja igas etapis?

Harjutus 1: „teekonna kaardistamine" (15 min) | Etapid:

1. Idee
2. Planeerimine
3. Lubade saamine
4. Rakendamine
5. Jätkusuutlikkus

Iga etapi puhul:

- Väljakutsed
- Vajalik tugi

3. **Mentorlus ja koolitus (20 min):**

- Millist mentorit usaldavad noored?
- Mida peaksid mentorid tegelikult tegema?
- Millised oskused on kõige vajalikumad?
- Eelistatud õppevormid?

4. **Digitaalsed vahendid (20 min):**

- Mis paneks sind mobiilirakendust kasutama?
- Millised funktsioonid on kõige kasulikumad?
- Mida peaks chatbot tegema?
- Mis paneks teid rakenduse kasutamise lõpetama?

Harjutus 2: funktsioonide hääletamine (10 min) | Osalejad hääletavad viie parima funktsiooni poolt:

- GIS-kaart
- Lubade alane juhendamine
- Mentoriga vestlus

- Mallid
- Edu jälgimine
- Rahastamisvahendid
- Häälmärkmed

5. **Koostöö noorsooasutustega (15 min)**

   - Kuidas peaksid noored omavalitsustega suhtlema?
   - Mis loob usaldust?
   - Mida peaksid ametiasutused muutma?

6. **Lõpetus (5 min) |** Üks soovitus:

   - Koolitus
   - Digitaalsed vahendid
   - Ametivõimudele.